

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Hariduskorralduse õppekava

Egle Rumberg

ÜLDHARIDUSKOOLOIDE DIREKTORITE HARIDUSÕIGUSALASED TEADMISED
VALITUD ÕIGUSALASTE JUHTUMITE KORRAL NING NENDE TEADMISTE
SEOSSED TAUSTAANDMETEGA

magistritöö

Juhendaja: Jüri Ginter

Läbiv pealkiri: direktorite haridusõigusalsed teadmised

KAITSMISELE LUBATUD

Juhendaja: Jüri Ginter (PhD)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Kaitsemiskomisjoni esimees: Anzori Barkalaja (PhD)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Tartu 2016

Sisukord

Sissejuhatus	3
Varasemad õigusalaste teadmistega seotud uurimused.....	4
Koolijuhtide ja õpetajate õigusalaste teadmiste tase.....	5
Koolijuhtide ja õpetajate õigusalaseid teadmisi mõjutavad tegurid.....	6
Koolijuhtide ja õpetajate õigusalaste kursuste läbimine.....	7
Direktorite kvalifikatsiooninõuded	8
Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused.....	9
Metoodika.....	10
Valim.....	11
Mõõtevahendid.....	12
Protseduur.....	13
Andmetöötlusmeetodid	14
Tulemused	14
Direktorite õigusalased teadmised	14
Õigete vastuste keskmised tulemused, võrdlused ja seosed taustaandmetega	16
Hinnangud õigusalastele teadmistele ja haridusseadust käsitlevate koolituste läbimine	17
Arvamused seaduste rikkumise kohta	17
Arutelu.....	18
Praktiline väärtus.....	23
Piirangud	25
Kokkuvõte	26
Summary	27
Tänu sõnad	28
Autorsuse kinnitus.....	28
Kasutatud kirjandus.....	29
Lisad	33
Lisa 1. Uurimuse instrument	
Lisa 2. Hüpotetiliste juhtumite põhjendatud vastused	
Lisa 3. Teadmiste testi tulemuste võrdluste ja seoste tabelid	

Sissejuhatus

Õigussüsteem saab olla efektiivne ainult juhul, kui selle pakutavaid võimalusi piisavalt tuntakse ja kasutatakse (Õiguspoliitika arengusuunad..., 2011), seejuures inimesed saavad seadusele kohaselt käituda ainult siis, kui neil on olemas vajalikud teadmised kehtivast õigusest (Eesti elanike..., 2007). Vastavalt Eesti Vabariigi haridusseadusele (1992) kehtestavad haridusasutuse õigusliku seisundi õigusaktid ja tema põhikiri või põhimäärus ning haridusasutused on õpetamise ja kasvatamise korraldamisel õigusaktides kehtestatud piires iseseisvad. Lisaks on eelnevas seaduses sätestatud, et õpilaste õigused ja kohustused kehtestatakse vastavates õigusaktides ning haridusasutuste põhikirjas. Peamine seadus, mis reguleerib üldhariduskoolide tööd on põhikooli- ja gümnaasiumiseadus (PGS) (2010), kuid lisaks antud õigusaktile peavad koolid arvestama ka teiste seadustega, näiteks karistusseadustiku (2001) ja lastekaitseadusega (2014). Samuti peavad koolid oma töös järgima erinevaid määruseid, näiteks „Põhikooli riiklikku õppekava“ (2011) ja „Tervisekaitseõudeid kooli päevakavale ja õppekorraldusele“ (2001).

Koolijuhtidel peavad olema vajalikud õiguslased teadmised, sest nende tegevuses on palju õigusnorme, millega koolid arvestama peavad (Stewart, 2005) ning et nende tehtud otsused oleksid seadusele vastavad (Tie, 2014). Seaduste tundmine võimaldab täita efektiivsemalt oma õigustega seotud kohustusi, vältida õpilaste ning õpetajate õiguste rikkumist (Tie, 2014) ning kohtuvaidlusi (Findlay, 2007), mis on majanduslikult ja ajaliselt kulukad ning lõpuks mõjutavad kooli keskkonda ja funktsioneerimist üldiselt (Tie, 2014). Seejuures ei vaja direktorid kraadi õigusteadustes, vaid piisavat õiguslased arusaama, et oleks võimalik ära tunda olukordi, mis võivad kaasata neid või kooli kohtuvaidlustesse (Stewart, 2005).

USAs on koolidega seotud kohtujuhtumite arv kasvanud dramaatilise kiirusega, kui aastal 1960. oli selliste juhtumite arv umbes 300, siis 2000. aastal oli selleks 1800 (Redfield, 2003). Koolidega seotud kohtujuhtumite arvu Eestis uuritud ei ole, kuid ei saa väita, et koolidega seotud konfliktid kohtuni ei jõua. Näiteks 4. aprillil 2008 rahuldab Tallinna Halduskohus kaebuse, milles paluti tühistada gümnaasiumi otsus kaebaja õpilaskandidaatide hulka arvamata jätmise osas (Tallinna Halduskohus, 3-07-1124). Mitmed autorid (Eberwein, 2008; Findlay, 2007; Stewart, 1998) on leidnud, et koolijuhtidel on puudulikud õiguslased teadmised. Eestis on varasemalt uuritud koolijuhtide hinnanguid ja ettepanekuid õigusaktide kohta (Mäesalu, 2015) ning õpetajate õigusteadlikkust (Valdaru, 2014), kuid koolide

direktorite õiguslaseid teadmisi töö autorile teadaolevalt uuritud ei ole. Seega on oluline uurimisprobleem, millised on direktorite õiguslased teadmised. Käesoleva magistritöö eesmärgiks on kirjeldada Eesti üldhariduskoolide direktorite õiguslaseid teadmisi valitud juhtumite korral ja seda, kui paljud direktorid on enda hinnangu alusel viimase viie aasta jooksul haridusõigust käsitleva koolituse läbinud, tuua välja teadmiste seos direktorite tööstaažiga ning võrrelda testi tulemusi koolituste läbimisega.

„Õigusleksikoni“ (Maurer, 2000) järgi on õigus riigi kehtestatud või sanktsioneeritud üldkohustuslike käitumisreeglite kogum, mille järgimine tagatakse riiklike mõjutusvahenditega. Õigusteadvus on samas leksikonis defineeritud kui arusaamad ja teadmised õiguse olemusest. Antud magistritöös uuritakse direktorite teadmisi valitud haridusega seotud õiguslaste juhtumite korral ja seetõttu on töös üldise õigusteadvuse termini asemel mõeldud haridusõiguslaseid teadmisi. Edasises töös kasutatakse lihtsama lugemise mõttes „haridusõiguslaste teadmiste“ asemel väljendit „õiguslased teadmised“.

Käesoleva magistritöö esimeses osas antakse ülevaade varasematest õiguslaste teadmistega seotud uurimustest, mis on seotud koolijuhtide ja õpetajate teadmiste taseme ning neid mõjutavate teguritega. Samuti kirjeldatakse esimeses osas direktorite kvalifikatsiooninõudeid ning esitatakse uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused. Töö teises osas selgitatakse uurimuse metoodikat ja esitatakse uurimuse tulemused.

Varasemad õiguslaste teadmistega seotud uurimused

Haridusega seotud õiguslaseid teadmisi on uuritud nii direktorite (Brabrand, 2003; Stewart, 1998; White, 2012), juhtkonna (Eberwein, 2008; Findlay, 2007; Tie, 2014), juhtkonna ja õpetajate (Moswela, 2008; Peters & Montgomerie, 1998) kui õpetajate tasandil (Enteen, 1999; Moore, 1997, Schimmel & Militello, 2007). Ainult direktoritele keskenduvaid uurimusi on vähe ja seetõttu tuginetakse antud magistritöö raames ka nendele autoritele, kelle uuritavateks on juhtkonnaliikmed ehk koolijuhid või õpetajad.

Käesoleva magistritöö aluseks on USAs, Kanadas, Austraalias, Lõuna-Aafrikas ja Malaisias läbi viidud kooli juhtkonna ning õpetajate õiguslaseid teadmisi käsitlevad valitud uurimused. Direktorite õiguslaseid teadmisi on uuritud USAs (Brabrand, 2003; White, 2012) ja Austraalias (Stewart, 1998), koolide juhtkonna teadmisi õigustest on uuritud USAs (Eberwein, 2008), Kanadas (Findlay, 2007) ning Malaisias (Tie, 2014). Kanadas (Peters & Montgomerie, 1998) ning Lõuna-Aafrikas (Moswela, 2008) on läbi viidud uurimused, mille

valimisse kuulusid juhtkonna liikmed ja õpetajad ning USAs on uuritud ka ainult õpetajate õiguslaseid teadmisi (Enteen, 1999; Schimmel & Militello, 2007; Moore, 1997).

Koolijuhtide ja õpetajate õiguslaste teadmiste tase. Õiguslaste teadmiste taseme kohta on autorid järeldusi teinud erinevalt. Uurimuste tulemustena on teadmiste tasemele antud hinnanguid ning seda ka põhjendatud (Brabrand, 2003; Stewart, 1998). Varasemalt on järeldatud, et Austraalia direktorite teadmised õigustest on minimaalsel tasemel, sest teadmiste testis oli nende valede vastuste osakaal vahemikus 91 kuni 18 protsenti (Stewart, 1998). USA Virginia osariigi munitsipalkoolide direktorite õiguslaseid teadmisi hinnati rahuldavaks, sest keskmine teadmiste tase oli antud uurimuses 73,3% ning antud tulemus on kuue punkti hindedkaalal D+ ning kümne punkti hindedkaalal C (Brabrand, 2003).

Mitmete uurimuste (Eberwein, 2008; Findlay, 2007; White, 2012) raames tugineb õiguslastele teadmiste antud hinnang ainult testi keskmiste tulemustele. USA Lõuna-Carolina osariigi direktorite seas läbi viidud uurimuste tulemustest selgus, et ainult 15,9% vastanutest saavutasid eelnevalt aktsepteeritavaks tasemeks määratud 70% õigeid vastuseid ning järeldati, et uurimuses osalenud direktoritel on puudulikud õiguslased teadmised (White, 2012). USA põhikoolide juhtkonnaliikmete õiguslaseid teadmisi kontrolliva testi õigete vastuste osakaal oli 58,71% ning autori arvates kinnitas see varasemat eeldust, et nende teadmised õigustest on lubamatult madalad (Eberwein, 2008). Kanada koolijuhtide õigete vastuste keskmine oli 49% ja selle tulemusena järeldati, et neil on puudulikud teadmised, et testi küsimustele õigesti vastata (Findlay, 2007). Malaisia koolijuhtide seas läbi viidud uurimusest (Tie, 2014) aga selgus, et kuigi enamus (80%) uurimuses osalenutest vastasid esitatud küsimustele õigesti, siis üldistavat järeldust autor teadmiste taseme kohta ei teinud.

Tuginedes varasematele uurimustele ning instrumenti katsetanud pilootgrupi tagasisidele määrati USA juhtkonnaliikmete seas läbi viidud uurimuses arvestatavaks tasemeks 70% (Eberwein, 2008). Lõuna-Carolina osariigi direktorite õiguslaste teadmiste uurimiseks (White, 2012) kasutati samuti Eberwein'i ja tema kolleegide (2009) välja töötatud instrumenti, jättes sarnaselt originaaltöö autoritele aktsepteeritavaks tasemeks 70%. Samas on aga ka neid autoreid (Findlay, 2007; Moswela, 2008; Stewart, 1998), kes on tulemustele tuginedes teadmiste taseme kohta järeldused teinud, kuid kes ei ole välja toonud, milline tase on minimaalselt aktsepteeritav.

Koolijuhtide ja õpetajate õiguslaseid teadmisi mõjutavad tegurid. Lisaks õiguslaste teadmiste taseme leidmisele on autoritele huvi pakkunud neid teadmisi mõjutavad erinevad tegurid. Mitmed autorid on uurinud tööstaaži ja õiguslaste teadmiste vahelisi seoseid (Brabrand, 2003; Eberwein, 2008; Findlay, 2007). On leitud, et suurema tööstaažiga Kanada koolide juhtkonna liikmed vastasid rohkem väiteid õigesti (Findlay, 2007). Samuti on uurimuse tulemused näidanud, et USA juhtkonna liikmete testide tulemused, kellel oli tööstaaži rohkem kui kümme aastat, olid oluliselt kõrgemad (60,17%) kui nendel, kelle tööstaaž oli lühem kui kolm aastat (56,60%) (Eberwein, 2008). USA direktorite seas läbi viidud uurimuse tulemusena leiti aga, et statistiliselt olulist seost teadmiste taseme ning kooli administratsioonis töötatud aastate vahel ei esine (Brabrand, 2003). Ka õpetajate õiguslaste teadmiste uurimisel on mitmed autorid leidnud, et õpetajate pedagoogiline staaž ei avalda mõju õpetajate teadmistele (Enteen, 1999; Moore, 1997; Schimmel & Militello, 2007).

USA koolijuhtide seas läbi viidud uurimusest (Eberwein, 2008) selgus, et nende direktorite õiguslaste teadmiste tase, kes töötasid koolis, milles õppis 0 – 499 õpilast, oli oluliselt madalam (57,04%) kui nende direktorite, kelle koolis õppis üle 1500 õpilase (60,38%). Sama autor on ka jõudnud järelduseni, et avalike ning erakoolide juhtide õiguslaste teadmiste vahel on statistiliselt oluline erinevus. Antud uurimuses saavutasid avalike koolide juhid kõrgema tulemuse kui erakoolide juhtkonna liikmed, tulemused olid vastavalt 59,31% ning 52,63%. Varasemalt on uuritud ka linna- ja maapiirkonnas töötavate haridustöötajate õiguslaste teadmiste vahelisi erinevusi (Findlay, 2007; Moswela, 2008; Peters & Montgomerie, 1998; Schimmel & Militello, 2007), kuid olulist erinevust leitud ei ole.

Õpetajate seas läbi viidud uurimustest on leitud, et gümnaasiumite ning põhikoolide õpetajate õiguslaste teadmiste tase on tunduvalt kõrgem kui algkoolide õpetajate oma (Schimmel et al., 2007) ning põhikooli õpetajate õiguslaseid teadmisi kontrolliva testi tulemus oli oluliselt kõrgem kui algkooli õpetajate oma (Moore, 1997). Samas ei ole leitud selget erinevust algkooli ning põhikooli direktorite õiguslaste teadmiste vahel ei Kanada koolide juhtkonnaliikmete (Findlay, 2007) ega Austraalia koolide direktorite (Stewart, 1998) seas.

Õiguslaste teadmiste võrdluse aluseks on olnud ka vastajate sugu (Eberwein, 2008; Findlay, 2007; Peters & Montgomerie, 1998). On leitud, et mees- ja naissoost USA koolijuhtide õiguslaste teadmiste vahel on statistiliselt oluline erinevus (Eberwein, 2008),

seejuures meeste keskmine tulemus oli 60,22% ning naiste 56,25%. Kanada koolijuhtide ja õpetajate seas läbi viidud uurimuses (Peters & Montgomerie, 1998) ilmnes sooliselt võrreldes nelja küsimuse korral neljateistkümnest statistiliselt oluline erinevus, seejuures kolme küsimuse korral oli naiste õigete vastuste osakaal suurem. Soolisi erinevusi õiguslases teadmistes on võrreldud ka õigete vastuste osakaalu alusel (Findlay, 2007), antud uurimuses toodi välja, et meeste õigete vastuste protsent oli 50 ning naiste oma 44.

Samuti on varasemalt uuritud, kas haridustase mõjutab õiguslaseid teadmisi (Eberwein, 2008; Schimmel et al., 2007). On leitud, et doktorikraadiga koolijuhtide õiguslased teadmised olid oluliselt paremad kui bakalaureuse- või magistrikraadiga koolide juhtide omad (Eberwein, 2008) ning et bakalaureusekraadiga õpetajate testide tulemused oli oluliselt madalamad kui magistri- või doktorikraadiga õpetajate omad (Schimmel et al., 2007).

Koolijuhtide ja õpetajate õiguslase kursuste läbimine. Varasemalt on leitud, et USA õpetajate õiguslase koolituste läbimine on positiivses seoses teadmiste tasemega (Schimmel & Militello, 2007). Malaisia koolijuhtide õiguslase teadmiste uurimise (Tie, 2014) tulemusena selgus, et 64,2% uurimuses osalenud juhtidest ei olnud läbinud ühtegi õiguslase koolitust õpetajakoolituse või mõne muu ametialase koolitusprogrammi raames. Samas USA koolijuhtidest ei olnud haridusõigust käsitleval koolitusel osalenud ainult 5% koolijuhtidest (Eberwein, 2008). Seejuures 87% läbisid sarnase kursuse tasemekoolitusprogrammi raames, 58% osalesid õiguslase seminaril ning 19% olid lõpetanud antud kursuse direktorina tööle asudes.

Lisaks on leitud (Brabrand, 2003), et direktorite teadmiste tasemel puudub statistiliselt oluline seos läbitud kursuste tüübi, pikkuse ja sellega, mitu aastat tagasi kursus läbiti. Uurimuse instrumendis aga puudub konkreetne küsimus selle kohta, kas koolijuhid on läbinud õiguslaseid teadmisi käsitleva kursuse. Kursuseid puudutav küsimus on sõnastatud järgnevalt: „Millist tüüpi haridusõigusega seotud ettevalmistuse olete saanud, et saada kooli administratsioonis töötamiseks heakskiit?“ ning valikuvariantideks on kolledži/ülikooli ainepunkti kursus, kolledži/ülikooli ainepunktideta kursus, haridussüsteemi seminar, haridussüsteemiväline seminar ning muu. Kirjeldavast statistikast selgub, et üks vastaja valis vastuseks „muu“ ning 16 vastajat (5,1%) jättis antud küsimusele vastamata. Kursuse läbimise aja kohta aga valis vastusevariandiks „muu“ 94 vastajat (30,1%) ning jättis vastamata 18

(5,8%) direktorit. Töö piirangutes ei ole aga autor teinud järeldusi selle võimaluse üle, et variandi „muu“ võisid valida ka need koolijuhid, kes ei ole koolitusi läbinud. Võimalik, et autor eeldas, et kõik koolijuhid on haridusseadust käsitleva kursuse läbinud, sest Virginia osariigi koolide andministratsiooni/direktorina töötamise nõueteks on magistrikraad ning läbitud administratsiooni ettevalmistuse programm (Advancing Virginia's Leadership..., 2012).

Direktorite kvalifikatsiooninõuded

Eesti koolijuhtide seas on tugeva juhtimisalase koolitustasemega juhtide osakaal märkimisväärselt suur ja nende hulgas on vaid 2% neid, kes pole võtnud osa koolijuhtimise või direktorite treeningprogrammist või kursusest (Übius, Kall, Loogma & Ümarik, 2014). Siiski puudub ülevaade, kas antud programmid ja kursused käsitlevad ka haridusõigust. 2013. aasta sügisest on Eestis põhikooli ja gümnaasiumi direktori kvalifikatsiooninõueteks magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon ning juhtimiskompetentsid (Direktori, õppealajuhataja..., 2013). Varasemalt oli võimalik põhikooli või direktori kvalifikatsiooninõuetele vastata kolmel erineval viisil (Pedagoogide kvalifikatsiooninõuded, 2002). Esimeseks võimaluseks oli pedagoogiline kõrgharidus ja vähemalt kolmeaastane pedagoogilise töö staaž ning läbitud 240-tunnine juhtimiskoolitus, teiseks võimaluseks oli muu kõrgharidus ja vähemalt viieaastane pedagoogilise töö staaž, omades vähemalt pedagoogi ametijärku ning läbitud 240-tunnine juhtimiskoolitus ning kolmandaks võimaluseks oli kõrgharidus ja vähemalt kolmeaastane samaväärse organisatsiooni juhtimise kogemus ning läbitud vähemalt 240-tunnine pedagoogikakursus ja 160-tunnine juhtimiskoolitus. Hetkel kehtiva määruse eelnõu seletuskirja (Seletuskiri haridus- ja teadusministri..., s.a.) järgi saab õppeasutuse juhi kvalifikatsiooninõuded täita isik ka siis, kui ta ei ole omandanud eelnevalt pedagoogilist tasemeharidust, kuid kelle juhtimiskompetentse on hinnatud piisavaks, seejuures mainitud kompetentsid võivad olla omandatud nii tasemeõppe, täienduskoolituse kui ka eelneva töökogemuse käigus. Lisaks on seletuskirjas välja toodud, et erinevalt direktorist peab õppealajuhatajal kvalifikatsiooninõuete täitmiseks olema ka õpetajakutse, kuna õppealajuhataja roll on väga selgelt juhendada ja abistada õpetajaid vahetu õppe- ja kasvatustöö läbiviimisel.

Vastavalt Eurydice raportile (Key Data on..., 2013) oli 2011/2012 õppeaastal enamus Euroopa riikides peamiseks direktori kvalifikatsiooninõudeks tööstaaž õpetajana ning selle

nõutav pikkus varieerus riigiti. Neljas riigis oli sätestatud, et ainsaks kvalifikatsioonile vastamise tingimuseks oli õpetaja kvalifikatsioon, seejuures pedagoogiline tööstaaž polnud nõutud, kuid praktikas võeti siiski tööle need direktorid, kellel oli tööstaaž õpetajana olemas. 21 Euroopa riigis oli üheks nõudeks spetsiaalse direktorite ettevalmistuse koolituse läbimine. Kõige lühem direktori ettevalmistuskoolituse aeg oli Rumeenias ja selle kestus oli üks nädal, kõige pikem aga Maltal, kus tulevasel direktoril tuli läbida programm, mille jooksul pidi omandama Euroopa ainepunktisüsteemi järgi 60 ainepunkti. Eurydice raportis (Key Data on..., 2013) on lisaks välja toodud, et ettevalmistusprogrammides käsitleti juhtimist, meeskonnatööd, suhtlemis- ja juhtimisoskuseid, kooli arendamist, haridusõigust ja organisatsiooni.

BLS (Bureau of Labor Statistics) andmetel on USA-s direktorite kvalifikatsiooninõuded osariigiti erinevad (Elementary, Middle..., 2015). Enamasti on nõutud magistrikraad haridusjuhtimises või haridushaldamises, kuid mõnes osariigis on võimalik läbida ka alternatiivne programm neil, kellel vastavat magistrikraadi ei ole. Samuti on enamuses osariikides kandidaatidel kohustuslik eksami sooritamine ja taustakontrolli läbimine. Erakoolide direktorid ei pea riigi poolt esitatud kvalifikatsioonile vastama. Mõned osariigid nõuavad ka tööstaaži õpetajana, näiteks Alabamas ja New Yorgis on kohustuslik eelnev tööstaaž õpetajana kolm aastat (Principal/Administrative Certification, s.a.).

Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused

Töö eesmärgiks on kirjeldada Eesti üldhariduskoolide direktorite õiguselaseid teadmisi valitud juhtumite korral ja seda, kui paljud direktorid on enda hinnangu alusel viimase viie aasta jooksul haridusõigust käsitleva koolituse läbinud, tuua välja teadmiste seos direktorite tööstaažiga ning võrrelda testi tulemusi koolituste läbimisega.

Varasemalt on leitud, et USA direktorite õiguselaste teadmiste tase on rahuldav (Brabrand, 2003). Samuti on jõutud järeldusele, et USA (Eberwein, 2008; White, 2012) ning Kanada (Findlay, 2007) koolijuhtide teadmised õigustest on lubamatult madalad ning et Austraalia direktorite sarnased teadmised on minimaalsel tasemel (Stewart, 1998). Et saada ülevaade Eesti direktorite õiguselaste teadmise kohta, püstitati esimene uurimisküsimus:

1. Millised on Eesti üldhariduskoolide direktorite teadmised valitud haridusõigust käsitlevate juhtumite korral?

USA koolijuhtide seas läbi viidud uurimusest (Eberwein, 2008) selgus, et ainult 5% direktoritest ei olnud osalenud ühelgi haridusõigust käsitleval koolitusel ning 87% vastanutest olid läbinud vastava kursuse kolledži- või ülikoolitasemel. Samas on leitud, et Malaisia koolijuhtidest ei ole 64,2% läbinud ühtegi õigusosalast koolitust õpetajakoolituse või mõne muu ametialase koolitusprogrammi raames. Seoses eelnevate tulemustega ja asjaoluga, et haridusega seotud seadusandluses toimus Eestis viimane suurem muutus aastal 2010, kui võeti vastu põhikooli- ja gümnaasiumiseadus (2010), püstitati teine uurimisküsimus:

2. Kui paljud direktorid on enda hinnangu alusel läbinud viimase viie aasta jooksul haridusõigust käsitleva koolituse?

Varasemalt on uuritud ka direktorite taustaandmete ja õigusosalaste teadmiste vahelisi seoseid. On leitud, et nende direktorite testide tulemused, kellel oli tööstaaži rohkem kui 10 aastat, olid oluliselt kõrgemad, kui nende, kellel töökogemust vähem kui kolm aastat (Eberwein, 2008) ning et suurema tööstaažiga koolijuhid vastasid rohkem väiteid õigesti (Findlay, 2007).

Lähtuvalt eelnevatest tulemustest püstitati esimene hüpotees:

1. Tööstaaž direktorina on seoses õigusosalaste teadmistega.

USA õpetajate seas läbi viidud uurimuse (Schimmel & Militello, 2007) tulemusena leiti, et haridusõigust käsitleva kursuse täienduskoolituse raames läbinud õpetajad saavutasid teadmiste testis oluliselt parema tulemuse kui koolituse mitteläbinud.

Seoses eelneva tulemusega püstitati teine hüpotees:

2. Viimase viie aasta jooksul enda hinnangul õigusosalase koolituse läbinud ja mitteläbinud direktorite teadmiste testi tulemus on oluliselt erinev.

Metoodika

Varasemalt ei ole Eestis direktorite õigusosalaseid teadmisi uuritud ning seetõttu puudub nende teadmistest ülevaade, samuti puuduvad uurimused direktorite haridusõigust käsitlevate koolituste läbimise kohta. Tuginedes viimastele asjaoludele, viidi direktorite valitud õigusosalaste teadmiste kirjeldamiseks ning nende hinnangul koolituste läbimise ülevaate saamiseks läbi kaardistav uurimus. Lisaks kaardistavale uurimusele leiti seos direktorite testide tulemuste ja tööstaaži vahel ning võrreldi tulemusi koolituste läbimisega.

Valim

Magistritöö raames uuriti Eesti üldhariduskoolide direktorite õigusalsed teadmisi, valimisse ei kuulunud ainult gümnaasiumiastmena ega täiskasvanute gümnaasiumina tegutsevate koolide direktorid, sest instrumendis oli viis juhtumit, mis käsitlesid ainult põhikooliastme õiguslikku regulatsiooni. Eestis oli 2014/2015 õppeaastal 533 üldhariduskooli, millest 514 kooli olid põhikooliastmega (2014/2015 õppeaasta..., s.a.). Kuna Eestis on direktoreid, kes juhivad mitut kooli korraga, siis võib eeldada, et direktorite koguarv on koolide arvust mõne võrra väiksem. Eesti Hariduse Infosüsteemis kajastatud alus- ja üldhariduse õppeasutuste kohta käiva statistika (Alus- ja üldhariduse..., 2015) abil moodustati 2014/2015 õppeaasta andmete alusel üldkogumi tabel. Valimi moodustamisel lähtuti algselt juhuvalimi meetodikast ja valimisse kuulus 145 direktorit. Programmi *Microsoft Excel* abil genereeriti 145 juhuslikku arvu, mis kuulusid vahemikku 1 – 514, saadud arvud seati vastavusse üldtabeli järjekorranumbritega. Vastuste vähesuse tõttu otsiti 15 vastajat juurde ja seetõttu on lõplik valim mugavusvalim.

Uuringus osales 106 direktorit. Kuigi uuringu sissejuhatavas tekstis oli kirjas palve abimaterjale mitte kasutada, siis kontrollimiseks lisati ankeeti sellekohane küsimus. Neli direktorit vastasid, et nad kasutasid vastamisel abimaterjale ja seetõttu eemaldati nad andmete analüüsimiseks valimist ning lõplikuks arvestavate vastajate arvuks oli 102. Vastajatest 40% olid mehed ja 60% naised, 94% töötasid direktorina ning 6% direktori kohusetäitjana. Vastajate keskmiseks vanuseks oli 51,6 aastat (standardhälve 8,2), kõige noorem vastanud direktor oli 32 ning kõige vanem 70 aastat vana. Keskmise vastajate pedagoogiline tööstaaž oli 25,9 aastat (standardhälve 10,2), seejuures kõige pikem pedagoogiline tööstaaž oli 50 aastat ja kõige lühem 5 aastat. Direktorina olid vastajad keskmiselt töötanud 10,9 aastat (standardhälve 8,3), suurim tööstaaž direktorina oli 30 aastat ning vähim tööstaaž oli alla ühe aasta. Praeguses koolis olid direktorid töötanud keskmiselt 8,5 aastat (standardhälve 7,5), kõige pikem staaž oli 30 aastat ja kõige lühem vähem kui aasta.

Vastanutest 94% olid munitsipaalkooli, 1% riigikooli ning 5% erakooli direktorid. 23% uurimuses osalenud direktoritest töötasid koolieelses lasteasutuses koos põhikooliga, 43% põhikoolis ning 34% põhikoolis ja gümnaasiumis, mis tegutsevad ühe asutusena. Uurimuses osalenutest 21% töötasid koolis, kus õppis 0 – 60 õpilast, 38% koolis, kus õppis 61 – 200 õpilast, 10% vastanute koolis õppis 201 – 400 õpilast, 12% juhitud koolis õppis 401 – 600 õpilast ning 19% töötasid 601 või enama õpilasega koolis.

Mõõtevahendid

Magistritöö instrument (Lisa 1) koosneb kahest osast, millest esimene on test ja teine ankeet. Test koostati sarnaselt Peters & Montgomerie (1998) läbi viidud uurimusele, mille raames esitati uuritavatele haridusõigusega seotud hüpoteetilised juhtumid. Antud meetod osutus valituks, et saada ülevaade direktorite õigusosalastest teadmistest valitud juhtumite korral. Test koostati 2015 aasta kevadsemestril aine uurimused kasvatusteadustes raames ning see koosneb 20 õigusosalaste teadmistega seotud juhtumist, millest 17 juhtumit on seotud töö autori isiklike töökogemustega (juhtumid järjekorranumbritega 1 – 9, 12 – 18 ning 20) ning kolm juhtumit juhendaja õigusosalaste koolituste läbiviimise jooksul omandatud tähelepanekutega (juhtumid järjekorranumbriaga 10, 11 ja 19). Juhtumite juhuslikult järjekorda seadmiseks genereeriti programmi *Microsoft Excel* abil 20 arvu vahemikus 1-20 ning saadud arvud seati vastavusse juhtumite esialgsete järjekorranumbritega. Testi osas esitatud juhtumid tuginevad põhikooli- ja gümnaasiumiseadusele (2010), määrusele „Kooli õppenõukogu ülesanded ja töökord“ (2010) ning karistusseadustikule (2001).

Näiteks esitati juhtumitena: „Õppenõukogu koosolekul on 22 õppenõukogu liikmest kohal 11 liiget ja direktor. Kas õppenõukogu koosolek on otsustusvõimeline?“ ning „Eesmärgiga mõjutada Rainerit kooli kodukorra kohaselt käituma, rakendatakse talle ajutine õppes osalemise keeld. Vastavalt PG Sis sätestatud korrale antakse Rainerile ja tema vanemale võimalus anda arvamus Raineri käitumise ja mõjutusmeetme rakendamise kohta. Raineri ema ei nõustu antud meetme rakendamisega. Kas koolil on õigus siiski meedet rakendada?“. Esitatud juhtumi järgselt paluti vastata esitatud küsimusele. Võimalikud vastusevariandid olid „jah“, „ei oska öelda“ ning „ei“. Vastuse järgselt oli uuritavatel võimalik lisada endapoolne kommentaar juhtumi kohta.

20 juhtumiga testi usaldusväärsust hinnati sisereliaabluse meetodil, leides poolte reliaablus (*split-half*), arvutatud koefitsent näitas, et sisereliaablus oli 0,52, mis oli aktsepteeritavast tasemest madalam. Arvestatava reliaabluse saavutamiseks eemaldati edasiseks analüüsiks kuus juhtumit (testis järjekorranumbriaga 1, 5, 8, 11, 15 ja 19). Eemaldatud juhtumite mittesobivus antud testi võib olla seotud sellega, et vastajad said küsimustest erinevalt aru, neil puudub varasem kogemus sarnase olukorraga või et seadustes on vastuolu. 14 juhtumiga testi poolte reliaablus oli 0,65. Analüüsitavatest 14 juhtumist 13 tuginevad magistritöö autori töökogemustele (juhtumid järjekorranumbritega 2, 3, 4, 6, 7, 9, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 20) ning üks väide (juhtum järjekorranumbriaga 10) töö juhendaja

koolituste raames tekkinud tähelepanekule. Hüpotetilistele juhtumitele antud vastused sisestati andmetöötlusprogrammi numbriliselt kodeerituna, seejuures „õige“ vastus andis ühe punkti, „vale“ ning „ei oska öelda“ null punkti. Maksimaalne teadmiste testi võimalik tulemus oli 14 punkti. Testis esitatud väidete õiged põhjendatud vastused on töö lisas 2.

Ankeedi (Lisa 1) koostamisel lähtuti Eberwein (2008) uurimusest, mida täiendati töö autori ja juhendaja koostööl. Ankeedis paluti Likerti viie-pallilisel skaalal hinnata, kui oluliseks peavad vastajad direktorite õigusosalaseid teadmisi ning milliseks hindavad nad isiklikke õigusosalaseid teadmisi. Lisaks paluti vastajatel märkida, millised järgnevad väited nende kohta kehtivad. Esitatud väited olid seotud viimase viie aasta jooksul haridusõigust käsitlevate koolituste läbimise, seaduse loomisel osalemise, seoses kohtuvaidlustega seadusse süvenemise ning varasemalt sarnastes uuringutes osalemisega. Ankeedis paluti ka avaldada arvamust, miks koolide direktorid seadust rikuvad ja millistel põhjustel on vastaja ise direktorina seadust rikkunud. Samuti esitati ankeedis küsimused direktorite (sugu, vanus, ametinimetus) ning kooli (maakond, asukoha elanike arv, õpilaste arv, omandivorm, tegutsemise vorm) taustaandmete kohta. Ankeedi reliaabluse arvutamiseks leiti Cronbachi alfa, mille väärtuseks oli 0,70.

Protseduur

Andmete kogumine toimus perioodil detsember 2015 kuni jaanuar 2016. Enne ankeedi ja testi edastamist direktoritele viidi läbi pilootuurimise, mille tulemusena täpsustati arusaamatuks jäänud hüpotetilisi juhtumeid. Näiteks oli pilootuurimise kaheksandale juhtumile järgnenud küsimuseks, kas koolil on õigus piirata õpilaste territooriumilt väljaliikumist. Pilootuurimuse raames selgus, et direktorid vastaksid küsimusele erinevalt, sest piiratud teovõimega õpilaste liikumist võib piirata, kuid teovõimeliste õpilaste liikumist mitte. Seega parandati küsimust nii, et sellel oleks ainuõige vastus.

Direktoritega võeti ühendust kooli kodulehel kajastatud elektronposti aadressi teel, selle puudumisel saadeti e-kiri kooli üldelektronposti, palvega kiri direktorile edastada. Detsembri lõpus ja jaanuari alguses saadeti valimisse kuuluvatele direktoritele kaks meeldetuletuskirja. Ankeet ja test olid elektroonilised ja neid oli võimalik täita veebikeskkonnas *Google Forms*. Kaaskirjas motiveeriti direktoreid vastama lubadusega, et andmete kogumise perioodi lõppedes saadetakse soovi korral uurimuses osalenutele personaalne tagasiside. Anonüümsuse tagamiseks saadeti nii palve uurimuses osaleda kui ka

soovitud tagasiside direktoritele üksikkirjadena. Tagasiside saadeti ainult neile uurimuses osalejatele, kes seda soovisid ja kuigi soovitud tagasiside saamiseks oli vaja vastajatel sisestada e-maili aadress, siis ei olnud nõutud enda isikuga seostavat e-maili aadressi kasutamist ja seega oli võimalik uurimuses osalejatel ka anonüümselt vastata.

Magistritöö koostamisel arvestati heade akadeemiliste tavade ning teadustöö eetika nõuetega. Töö raames on säilitatud uurimuses osalenud isikute konfidentsiaalsus, igal uurimuse etapil on jäänud töö autor ausaks, hoidunud andmete fabritseerimisest ning plagieerimisest. Eetika nõuete järgimiseks tutvuti Tartu Ülikooli Eetikaveebi (Teaduseetika, s.a) ja Eesti teadlaste eetikakoodeksiga (2002).

Andmetöötlusmeetodid

Uurimisandmete töötlemisel kasutati andmetöötlusprogrammi *SPSS 22.0* ning andmete sisestamiseks programmi *Microsoft Office Excel*. Andmete kirjeldamiseks kasutati kirjeldavat statistikat (aritmeetiline keskmine, standardhälve, protsendid). Hüpotetiliste juhtumite vastuste võrdlemiseks kasutati *Wilcoxon* märktesti ja testi tulemuste võrdlemiseks soolise tunnuse ning haridusõigust käsitlevate koolituste järgi *Independent-Samples T-Testi*. Õiguslaste teadmiste testi tulemuse ja kooli tegutsemise vormi ning kooli õpilaste arvu vahelise seose leidmiseks kasutati *Spearmani astakorrelatsioonanalüüsi*, testi tulemuse ja vanuse, pedagoogilise tööstaaži ning tööstaaži direktorina vahelised seosed leiti *Pearsoni korrelatsioonanalüüsi* abil.

Tulemused

Direktorite õigusalsed teadmised

Uurimuses osalenud direktoritele esitati 20 haridusõigusega seotud väidet, millest 14 juhtumi vastuseid kasutati edasiseks andmete kirjeldamiseks ning analüüsiks. Neljale küsimusele vastasid rohkem kui 75% uurimuses osalenud direktoritest õigesti. Sama palju oli neid küsimusi, millele vastasid vähem kui 50% direktoritest õigesti. Õigete ja valede vastuste osakaal on toodud tabelis 1.

Tabelis õigete vastuse arvu poolest esimesel kohal oleva juhtumi korral, mis oli seotud individuaalse õppekava koostamisega, olid direktorite teadmised oluliselt erinevad kolmandal kohal oleva klassijuhataja ainetunnist puudumise loa andmisega (*Wilcoxon* märktestiga $Z=-2,132, p<0,05$) ning neljandal kohal oleva 17.-aastase õpilase taotluse alusel ta kooli

Tabel 1. Teadmiste testi vastuste osakaalud protsentides

Õigete vastuste protsent	„Ei oska öelda“	Valede vastuste protsent	Kontrollitav õiguslane teadmine
92	4	4	Kui piiratud teovõimega õpilase individuaalse õppekava koostamisse ei kaasata õpilase vanemat, siis kool ei ole tegutsenud individuaalse õppekava koostamisel vastavalt seadusele.
84	6	10	Koolil on kohustus tagada õpilasele ajutise mahajäämuse korral täiendav pedagoogiline juhendamine väljaspool õppetunde.
82	6	12	Klassijuhataja käitumine ei ole õiguspärane, kui ta annab õpilasele loa ainetunnist puududa, et teise ainetunni kontrolltöö järele vastata, kuigi sarnane puudumine ei kuulu kooli kodukorras mõjuva põhjusega puudumiste hulka.
76	4	20	Koolil puudub seaduslik õigus 17. aastase õpilase taotluse alusel ta kooli nimekirjast välja arvata.
75	4	21	Koolil on õigus ilma lapsevanema nõusolekuta rakendada õpilase suhtes mõjutusmeetmena ajutise õppes osalemise keeldu.
75	8	17	18-aastasel põhikooli õpilasel on seaduslik õigus keelduda lapsevanema viibimisest arenguvestlusel.
74	7	19	Kooli kodukorras sätestatud mõjutusvahend, mis näeb ette pärast tunni lõppemist õppimist vahetunnis, ei ole õiguspärane.
71	6	23	Koolil on kohustus avalikustada kooli üle haldusjärelevalvet teostavate asutuste kontaktandmed oma veebilehel.
69	5	26	Õpetaja ametikohale võib tähtajalise töölepingu sõlmida isikuga, kellel on vähemalt keskharidus, kui konkursil ei leita kvalifikatsiooninõuetele vastavat õpetajat.
66	9	25	Direktoril puudub kohustus kutsuda kokku klassi lastevanemate koosolek, kui seda nõuab 20 õpilase vanemast ainult kolm.
45	7	48	Kui õpilane on puudunud koolist neli päeva, klassijuhatajal ei õnnestu selle aja jooksul puudumise põhjusest teada saada ning viiendal päeval vabandab õpilase puudumised kirjaliku puudumist põhjendava tõendi alusel, siis klassijuhataja ei ole tegutsenud nii nagu seadus ette näeb.
40	2	58	Õppenõukogu koosolek, millest võtavad osa pooled õppenõukogu liikmed ja direktor, ei ole otsustusvõimeline.
33	8	59	Õpetaja käitumine ei ole seaduslik, kui ta määrab kohustusliku eksamieelse konsultatsiooni toimumise ajaks päeva, mis on kaks päeva enne põhikooli lõpueksamit.
32	7	61	Õpilase täiendavale õppetööle määramine perioodidel 1. juuni kuni 12. juuni ning 17. august kuni 28. august on ebaseaduslik.

nimekirjast väljaarvamise (Wilcoxon'i märgitestiga $Z=-3,157$, $p<0,05$), kuid oluline erinevus puudus teisel kohal oleva täiendava pedagoogilise juhendamisega seotud juhtumiga

(*Wilcoxon* märgitestiga $Z=-1,789$, $p>0,05$). Teisel kohal oleva täiendava pedagoogilise juhendamise tagamisega seotud teadmisel puudus statistiline erinevus ka kolmandal kohal oleva klassijuhataja poolt puudumiseks loa andmisega (*Wilcoxon* märgitestiga $Z=-0,392$, $p>0,05$) ning neljandal kohal oleva 17.-aastase õpilase taotluse alusel ta kooli nimekirjast väljaarvamise (*Wilcoxon* märgitestiga $Z=-1,567$, $p>0,05$). Samuti puudus oluline erinevus kolmanda ja neljanda juhtumi korral, mis käsitlesid klassijuhataja puudumiseks loa andmist ning 17. aastase õpilase taotluse alusel ta kooli nimekirjast välja arvamist (*Wilcoxon* märgitestiga $Z=-1,300$, $p>0,05$).

Viimasel kohal oleva täiendavale õppetööle määramisega seotud juhtumil puudus oluline erinevus eelviimase, eksamieelse konsultatsiooni määramise juhtumiga (*Wilcoxon* märgitestiga $Z=-1,206$, $p>0,05$) ning tagant poolt kolmanda, õppenõukogu koosoleku otsustusvõimelisusega (*Wilcoxon* märgitestiga $Z=-1,206$, $p>0,05$), kuid statistiliselt oluline erinevus ilmnes tagant poolt neljanda juhtumiga, mis on seotud õpilase koolist puudumisele järgneva tegevusega (*Wilcoxon* märgitestiga $Z=-2,030$, $p<0,05$). Eksamieelse konsultatsiooni määramisega seotud teadmisel puudus oluline erinevus ka õppenõukogu koosoleku otsustusvõimelisuse (*Wilcoxon* märgitestiga $Z=-1,000$, $p>0,05$) ning õpilase koolist puudumisele järgneva tegevusega (*Wilcoxon* märgitestiga $Z=-1,897$, $p>0,05$). Õppenõukogu otsustusvõimelisuse ning õpilase puudumise järgsete tegevustega seotud teadmiste vahel puudus samuti oluline erinevus (*Wilcoxon* märgitestiga $Z=-0,62$, $p>0,05$).

Õigete vastuste keskmised tulemused, võrdlused ja seosed taustaandmetega

Testi õigete vastuste aritmeetiline keskmine oli 9,13 (standardhälve 2,53), seejuures vastajate kõige madalam tulemus oli 3 ning kõige kõrgem 14. Direktorite testide koondtulemuste osakaalud on toodud tabelis 2.

Tabel 2. Direktorite jaotumine õigete vastuste järgi õigusalsate teadmiste kontrolltesti alusel

Koondtulemus	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Direktorite osakaal	1%	2%	5%	10%	11%	12%	14%	13%	14%	10%	8%	2%

Vastajate testi tulemuste aritmeetiliste keskmiste võrdlemisel soolise tunnuse järgi selgus, et testi tulemuste keskvaartused ei ole statistiliselt oluliselt erinevad (*T-Testiga* $t=1,28$, $p>0,05$). Korrelatsiooni analüüs ei toonud välja statistiliselt olulist seost testi tulemuse ja kooli tegutsemise vormi (*Spearmani astakorrelatsioonianalüüsiga* $\rho=0,05$, $p>0,05$) ega kooli

õpilaste arvuga (*Spearmani astakorrelatsioonianalüüsiga* $\rho=0,02$, $p>0,05$). Eelnevate tulemustega seotud andmetabelid on töö lisa 3. Uurimuses osalenud direktorite testi tulemustel ei olnud statistiliselt olulist seost ka vanuse (*Pearsoni korrelatsioonianalüüsiga* $r=0,06$, $p>0,05$), pedagoogilise tööstaaži (*Pearsoni korrelatsioonianalüüsiga* $r=0,17$, $p>0,05$) ega tööstaažil direktorina (*Pearsoni korrelatsioonianalüüsiga* $r=0,10$, $p>0,05$).

Hinnangud õiguslastele teadmiste ja haridusseadust käsitlevate koolituste läbimine

55% vastanud direktoritest pidasid direktorite õigusalseid teadmisi väga oluliseks ning 45% oluliseks. Mitte ükski direktor ei pidanud direktorite õigusalseid teadmisi üldse mitte või vähe oluliseks. Direktorite õiguslaste teadmiste olulisusele antud hinnangu ning õigete vastuste arvu vahel ei esinenud statistiliselt olulist seost (*Spearmani astakorrelatsioonianalüüsiga* $\rho=0,03$, $p>0,05$). 13% vastanud direktoritest hindas enda õigusalseid teadmisi kõrgeks, 72% keskmiseks ning 15% madalaks. Väga kõrgeks või väga madalaks ei hinnanud oma õigusalseid teadmisi ükski vastanud direktor. Isiklikele teadmiste antud hinnangu ning õiguslaste teadmiste vahel ei esinenud samuti statistiliselt olulist seost (*Spearmani astakorrelatsioonianalüüsiga* $\rho=0,10$, $p>0,05$).

50% vastanutest on enda hinnangul viimase viie aasta jooksul läbinud haridusõigust käsitleva kursuse täienduskoolituse raames, 2% on läbinud sarnase kursuse kõrghariduse omandamisel. 4% on olnud ise tegevad haridusõiguse loomisel ning 5%, on pidanud seoses kohtuvaidlustega haridusõigusesse süvenema. Haridusõigust käsitleva kursuse läbinud direktorite keskmine testi tulemuse oli 64,4% ja kursusel mitte osalenute 66,0%. Võrreldes kahe gruppi keskmisi tulemusi, siis statistiliselt olulist erinevust antud gruppide tulemuste vahel ei esinenud (*T-Testiga* $t=0,43$, $p>0,05$)

Arvamused seaduste rikkumise kohta

66% vastanud direktorite arvamus kohaselt on seaduste rikkumise üheks põhjuseks seaduste valesti tõlgendamine, 57% vastanud direktoritest arvas, et direktorid rikuvad seadust teadmatusel. 28% leidsid, et seadused on elukauged, 26% vastanutest, et koolil ei ole rahalisi ressursse seaduses ette nähtud nõuete täitmiseks. 14% arvasid, et seadused piiravad direktori vabadust hästi kooli juhtida. 2% vastanutest arvasid, et direktorid rikuvad seadust omakasu ajel. 17% vastanud direktoritest arvasid, et direktorid ei riku seadust.

Uurimuses osalenud direktorite arvamus kohaselt on vastanutest 48% rikkunud seadust teadmatusel ning 47% valesti tõlgendamise tõttu. 18% tõid põhjenduseks seaduses

ette nähtud nõuete täitmiseks rahaliste ressursside puudumise, 11%, et seadused piiravad direktori vabadust kooli hästi juhtida ning 16%, et nad on rikkunud seadust, sest need on elukauged. 26% vastanud direktorite arvamuse kohaselt ei ole nad seadust rikkunud.

Arutelu

Magistritöö eesmärgiks oli kirjeldada Eesti üldhariduskoolide direktorite õigusosalaseid teadmisi valitud juhtumite korral ja seda, kui paljud direktorid on enda hinnangu alusel viimase viie aasta jooksul haridusõigust käsitleva koolituse läbinud, tuua välja teadmiste seos direktorite tööstaažiga ning võrrelda testi tulemusi koolituste läbimisega.

Uurimuses püstitatud esimene uurimisküsimus oli „*Millised on Eesti üldhariduskoolide direktorite teadmised valitud haridusõigust käsitlevate juhtumite korral*“. Rohkem kui pooled uurimuses osalenud direktoritest vastasid kümne juhtumi järgselt esitatud küsimusele õigesti ning kaheksa juhtumi korral teadsid õiget vastust enam kui 70% uurimuses osalenud direktoritest. Kõige rohkem õigeid vastuseid oli juhtumite korral, mis käsitlesid õpilasele individuaalse õppekava koostamist (92%) ning kooli kohustust ajutise mahajäämuse korral tagada täiendava pedagoogilise juhendamise väljaspool õppetunde (84%). Võimalik, et direktorite teadmised olid antud juhtumite korral paremad, sest need puudutavad ilmselt kõikide koolide igapäevaelu. Kuigi individuaalse õppekavaga seotud teadmistel puudus oluline erinevus täiendava pedagoogilise juhendamisega seonduvaga, siis oluline erinevus ilmnes ülejäänud juhtumitega võrreldes. Seega on esitatud juhtumitest direktorite teadmised kõige paremad individuaalse õppekava koostamise kohta. Kõige vähem õigeid vastuseid oli juhtumite korral, mis käsitlesid õpetaja eksamieelse konsultatsiooni toimumise aja määramist (33%) ning õpilaste täiendavale õppetööle määramist (32%). Kuigi täiendava õppetöö määramisega seotud teadmistel puudus statistiliselt oluline erinevus eksamieelse konsultatsiooni määramise ja õppenõukogu koosoleku otsustusvõimelisusega, siis ülejäänud teadmistega oluline erinevus ilmnes ja võib järeldada, et antud juhtumite korral teadsid direktorid kõige vähem eksamieelse konsultatsiooni määramise kohta.

Mitmed autorid (Eberwein, 2008; Findlay, 2007; Stewart, 1998; White, 2012) on varasemalt jõudnud järeldusele, et direktorite õigusosalaste teadmiste tase on madal, seejuures ei ole aga uurimustes välja toodud, millisele teooriale tuginedes on teadmiste test koostatud. Kuigi käesoleva magistritöö teadmiste testi keskmine tulemus oli 65,2%, siis sarnaselt

Malaisia koolidirektorite seas läbi viidud uurimusele (Tie, 2014), ei tehta antud töö raames üldistavat järeldust direktorite teadmiste taseme kohta.

Üle poolte uurimuses osalenud direktoritest vastasid kolme hüpoteetilise juhtumi kohta esitatud küsimusele valesti. 58% vastanutest arvasid, et õppenõukogu koosolek on otsustusvõimeline, kui kohal on 50% õppenõukogu liikmetest ning direktor. Vastavalt määrusele (Kooli õppenõukogu ülesanded... 2010), on aga õppenõukogu otsustusvõimeline, kui sellest võtab osa vähemalt kaks kolmandikku liikmetest, sealhulgas õppenõukogu esimees või aseesimees. „Ei oska öelda“ variandi valisid antud juhtumi korral 2% vastanud direktoritest, seega 40% teadsid õiget vastust ning ülejäänud olid valearvamusel. Määruse „Kooli õppenõukogu ülesanded ja töökord“ § 1 lõige 4 kohaselt korraldab õppenõukogu tegevust õppenõukogu esimees ning § 5 lg 3 kohaselt valmistab õppenõukogu koosoleku ette ja kutsub kokku õppenõukogu esimees, tema äraolekul aseesimees. Kuni 2013. aasta 5. septembrini oli antud määruse § 1 lg 3 alusel õppenõukogu esimeheks kooli direktor. Hetkel kehtiva redaktsiooni kohaselt aga õppenõukogu esimehe roll ametinimetusega määratletud ei ole. Nõue, et õppenõukogu koosolek on otsustusvõimeline, kui sellest võtab osa vähemalt kaks kolmandikku liikmetest, sealhulgas õppenõukogu esimees või aseesimees, kehtib aga juba vähemalt aastast 2008 (Kooli õppenõukogu pädevus..., 2007). Arvestades, et 80% uurimuses osalenud direktoritest omas rohkem kui kolm aastat tööstaaži direktorina, siis võib eeldada, et vähemalt sama palju on neid, kes õppenõukogu esimehe rolli täitnud on. Kui antud valeteadmist praktiseeritakse ka õppenõukogude koosolekuid läbi viies, siis on võimalik, et koosolekutel vastu võetud otsused on tegelikult õigustühised.

59% direktoritest ei teadnud, et õpetaja käitumine ei ole seaduslik, kui ta määrab kohustusliku eksamieelse konsultatsiooni toimumise ajaks päeva, mis on kaks päeva enne põhikooli lõpueksamit. Antud juhtumi korral on mõistetav, kui need direktorid, kelle juhitas koolis põhikooli lõpuklasse ei ole, õiget vastust ei tea. Uurimuses osalemise palve saanud koolide nimekirja uurimisel selgus, et selliseid asutusi, milles kolmandas kooliastmes (7. – 9. klassis) õpet ei toimunud oli 23 ehk 14% valimist ja sinna kuulusid lasteaed-alkkoolid ning ka põhikoolid. Anonüümsuse tõttu ei õnnestunud aga välja selgitada, kui paljud antud asutusest uurimuses osalesid ja seetõttu oli võimatu analüüsida ainult nende vastuseid, kelle asutuse kolmandas kooliastmes õpe toimub. Samas aga oleks loogiline järeldada, et direktorid, kes sarnase olukorraga kokku ei puutu, vastaksid antud juhtumi kohta „ei oska öelda“ ja selle variandi valisid 8% vastanutest. Direktorite kommentaaridest selgus, et ollakse järgnevatel

arvamustel: „Vastupidist pole kuskil sätestatud. Kahe eksami vahe peab olema vähemalt kolm päeva, konsultatsioonide läbiviimine nende ajal on lubatud“ ning „Ametlikult on õpilasele ette nähtud enne eksamit vähemalt kolm vaba päeva“. Tegelikult näeb aga PGS § 24 lg 3 ette, et lõpueksami toimumise päeval ja vähemalt kahel päeval enne seda õppetunde ei toimu. Vastavalt põhikooli lõpueksamite läbiviimise tingimustele (Tasemetööde ning põhikooli..., 2015) peab kool eksamiplaani koostamisel arvestama, et kahe järjestikuse lõpueksami vahel oleks vähemalt kolm kalendripäeva. Võimalik, et valeteadmine kolmest vabast päevast on seotud eelneva regulatsiooniga.

Uurimuses osalenutest 61% olid arvamusel, et õpilase täiendavale õppetööle määramine perioodidel 1. juuni kuni 12. juuni ning 17. august kuni 28. august on seaduslik, kuigi juba põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse (2010) esimeses versioonis on selgelt kirjas, et suvevaheajal võib korraldada täiendava õppega seotud tegevusi, arvestades, et põhiharidust omandavale õpilasele on tagatud vähemalt kümne järjestikuse nädala pikkune puhkus kõigist õppe ja eksamitega seotud tegevustest. Direktorite kommentaaride põhjal selgus, et mõned direktorid arvavad, et järjestikuse puhkuse pikkus peab olema kaheksa nädalat. Antud teadmine võib olla seotud asjaoluga, et PGS § 24 lõike 7 kohaselt kestab suvine koolivaheaeg vähemalt kaheksa järjestikust nädalat.

PGS § 36 näeb ette, et kui vanem ei ole kooli õpilase puudumisest teavitanud ning koolil ei õnnestu puudumise põhjust välja selgitada, teavitab kool hiljemalt järgmisel õpest puudumise päeval sellest õpilase elukohajärgset valla- või linnavalitsust. Sellisel juhul on valla- või linnavalitsus kohustatud korraldama meetmete rakendamise puudumise põhjuste väljaselgitamiseks ja koolikohustuse täitmise tagamiseks. 45% uurimuses osalenud direktoritest teadsid, et kui õpilane on puudunud koolist neli päeva, klassijuhatajal ei õnnestu selle aja jooksul puudumise põhjusest teada saada ning viiendal päeval vabandab õpilase puudumised kirjaliku puudumist põhjendava tõendi alusel, siis kool ei ole toiminud nii nagu seadus ette näeb. Kommentaaride põhjal olid mitmed direktorid teadlikud, et kool peab informeerima kohalikku omavalitsust. Samas aga oldi ka arvamusel, et antud seadus on ülereguleeritud, näiteks toodi kommentaarina „See on tavaline, mida koolides tehakse. Seadus näeb ette ka kooli pidaja kaasamist, kui õpetaja pole lapsevanemat kätte saanud, aga nii lühikese puudumise peale pöörduda kooli pidaja poole on ilmne seaduse ülepingsutamine.“

Direktorite kommentaaridest selgus lisaks, et kõik direktorid ei ole teadlikud, mida tähendab kirjalikku taasesitamist võimaldav vorm. Tsiiviilseadustiku üldosa seaduse (2002) §

79-s on kirjas, et kui seaduses on sätestatud tehingu kirjalikku taasesitamist võimaldav vorm, peab tehing olema tehtud püsivat kirjalikku taasesitamist võimaldaval viisil ja sisaldama tehingu teinud isikute nimesid, kuid ei pea olema omakäeliselt allkirjastatud. Tartu Ringkonnakohtu lahendi (2-13-37211, Tartu Ringkonnakohus) järgi on TsÜS § 79 alusel ka SMS kirjalikku taasesitamist võimaldav vorm.

Uurimuses püstitatud teine uurimisküsimus oli „*Kui paljud direktorid on enda hinnangu alusel läbinud viimase viie aasta jooksul haridusõigust käsitleva koolituse?*“. Haridusõigust käsitleva kursuse oli enda hinnangul viimase viie aasta jooksul läbinud 50% vastanutest, 2% oli läbinud sarnase kursuse kõrghariduse omandamisel. Seejuures need 2% vastanutest olid läbinud vastava kursuse nii täienduskoolituse raames kui kõrghariduse omandamisel. Seega 50% uurimuses osalenud direktoritest ei ole viimase viie aasta jooksul haridusõigust käsitlevat kursust läbinud. Sarnase tulemuseni on jõutud ka Malaisia direktorite seas läbi viidud uurimusega, mille tulemusena selgus, et 64,2% koolijuhtidest ei olnud ühtegi õigusalsast koolitust õpetajakoolituse või mõne muu ametialase koolitusprogrammi raames läbinud. USA koolijuhtide seas läbi viidud uurimusest (Eberwein, 2008) aga selgus, et ainult 5% uurimuses osalenud koolide juhtkonna liikmetest ei olnud osalenud ühelgi haridusseadusi käsitleval koolitusel (Eberwein, 2008). Riikide vaheline erinevus võib olla tingitud kvalifikatsiooninõuete erinevusest ning ettevalmistusprogrammide olemasolu tõttu. Eestis on põhikooli ja gümnaasiumi direktori kvalifikatsiooninõudeks magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon ning juhtimiskompetentsid (Direktori, õppealajuhataja, õpetajate..., 2013), USA-s on direktorite kvalifikatsiooninõuded osariigiti erinevad. Näiteks New Yorgi osariigi üheks nõudeks on kooli administratsiooni ettevalmistuskursuse läbimine (New York Administration..., s.a.).

Suur juhtimisalsase koolitusega direktorite arv (Übius, Kall, Loogma & Ümarik, 2014) on ilmselt seotud sellega, et varasemalt kuulus direktorite kvalifikatsiooninõuete hulka ka juhtimiskoolituse läbimine, 2013. aasta sügisest sarnane nõue puudub (Direktori, õppealajuhataja..., 2013). Üldhariduskoolide juhtide õigusaktide tõhustamise ettepanekute uurimisel (Mäesalu, 2015) ilmnnes, et koolijuhid vajavad õigustealdlikkuse tõstmist ning õigusvaldkonna koolitusi.

Uurimuses püstitatud esimene hüpotees oli „*Tööstaaž direktorina on seoses õigusalsaste teadmistega*“. Direktorite tööstaaži ning õigusalsaste teadmiste vahel puudus oluline seos. Kuigi varasemalt on leitud, et suurema tööstaažiga koolijuhid vastasid rohkem

väiteid õigesti (Findlay, 2007), siis antud töö tulemust toetavad need uurimused, milles on jõutud järeldusele, et administratsioonis töötatud aastate ning teadmiste taseme vahel puudub oluline seos (Brabrand, 2003) ning et pedagoogiline staaž ei avalda mõju õpetajate õigusteadlikkusele (Enteen, 1999; Moore, 1997; Schimmel & Militello, 2007). Kuigi võiks arvata, et tööstaaž koolijuhina toob kaasa rohkem haridusõigusega seotud juhtumeid ning sellega seotult rohkem teadmisi antud valdkonnast, siis vähemalt antud juhtumite korral statistiliselt olulist seost ei ilmnenud. Võimalik, et sarnane seos puudub seetõttu, et haridusõigus muutub pidevalt ja teadmised ja kogemused, mis on omandatud varasemalt, võivad tänaste regulatsioonidega enam mitte kooskõlas olla.

Töö tulemusena ei leitud statistiliselt olulisi erinevusi direktori ja kooli taustaandmete ning testi tulemuste vahel. Mõneti on see ka mõistetav, sest pikem tööstaaž või suurem õpilaste arv koolis ei pruugi tähendada, et direktoril on ka rohkem kogemusi haridusõigusega seotud juhtumitega. Võib-olla on direktorite teadmised seotud pigem nende käitumiste ja harjumuste kui nende demograafiliste andmetega. Ehk on teadmised taustaandmete asemel seotud pigem sellega, kui palju kasutatakse igapäevatoos õigusakte ning kui palju hoitakse ennast kursis seaduste muudatustega.

Uurimuses püstitatud teine hüpotees oli „*Viimase viie aasta jooksul enda hinnagul õigusosalase koolituse läbinud ja mitteläbinud direktorite teadmiste testi tulemus on oluliselt erinev.*“ Haridusõigust käsitleva kursuse läbinud direktorite ning kursusel mitte osalenud direktorite testide tulemuste vahel ei esinenud statistiliselt olulist erinevust. Varasemalt on leitud, et koolituste läbimine on positiivses seoses õigusosalaste teadmistega (Schimmel & Militello, 2007). Võimalik, et haridusõigusega seotud koolitustel ei ole käsitletud antud magistristöös esitatud juhtumeid. Samuti ei ole teada, kas koolituste läbimine on peamiseks õigusosalaste teadmiste allikaks. Arvestades asjaolu, et kõik uurimuses osalenud direktorid pidasid direktorite õigusosalaseid teadmisi oluliseks või väga oluliseks, on võimalik, et uurimuses osalesid need direktorid, kes tunnevad suuremat huvi haridusõiguse vastu. Kuid suurem huvi haridusõiguse vastu võib tähendada ka seda, et direktorid hoiavad ennast igapäevaselt seadusemuudatustega kursis ilma koolitusi läbimata.

Edasistes uuringutes oleks mõistlik uurida, kui palju puutuvad direktorid igapäevaselt kokku haridusõigusega, millised võimalused on direktoritel õigusosalaste teadmiste paremaks omandamiseks ning millistest allikatest nad igapäevaselt teadmisi omandavad.

Praktiline väärtus

Uurimuse tulemusena edastati maikuus Haridus- ja Teadusministeeriumi järgnevad arvamused ja muudatusettepanekud. Ettepanekud saadeti töö autori poolt Haridus- ja Teadusministeeriumi e-posti aadressile.

1) PGS § 58 Tugi- ja mõjutusmeetmete rakendamine õpilase suhtes

Kirjeldatud olukorra järgi jättis õpetaja õpilase 45 minutiks peale tunde, kuigi lapsevanem antud mõjutusmeetme rakendamisega nõus ei olnud.

Ettepanekud ja arvamused:

1. Täpsustada, mida tähendab PGS § 58 lõike 4 kohaselt „direktor või tema volitatud isik“. Direktorite jaoks tekitab arusaamatust, kas kooli kodukorras õpetajale sätestatud õigus on samaväärne antud seadusepunktis mõeldud volitusega.

2. Täpsustada PGS § 25 lg 2 õpilase nädala õppekoormuse määra täitumist või PGS § 24 lg 5 õppetunni tähendust. Praeguses olukorras jääb direktorite jaoks ebaselgeks, et kui õpilase nädala õppekoormus on maksimaalne lubatud koormus, siis kas peale tunde jätmine mõjutusmeetmena on seaduse rikkumine.

3. Lõike 9 järgi lõike 3 punktides 10 ja 11 mõjutusmeetme rakendamisest teavitatakse kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis piiratud teovõimega õpilase vanemat. Kas kirjalik taasesitamist võimaldav vorm on ka märke e-koolis ja telefoni teel saadetud sõnum?

2) PGS § 74. Koolitõetajad

(7) Kui õpetaja vaba ametikoha täitmiseks korraldatud konkursil ei leita kvalifikatsiooninõuetele vastavat õpetajat, võib direktor sõlmida tähtajalise töölepingu kuni üheks aastaks isikuga, kellel on vähemalt keskharidus. Sellisel juhul korraldab direktor aasta jooksul uue avaliku konkursi.

Uurimuses kirjeldati hüpoteetilist olukorda, kui õpetaja ametikohale kandideerivad kvalifikatsioonile vastav õpetaja ja noormees, kes on ülikoolis omandamas haridusteaduste bakalaureusekraadi. Direktor tunnistab konkursi nurjunuks ja võtab tähtajalise lepinguga tööle noore perspektiivika tudengi.

Arvamused: Mitme direktori arvates on antud regulatsioon tegeliku eluga mõnikord vastuolus ja praktika on näidanud, et kvalifikatsiooninõuetele vastava õpetaja asemel valitakse nõuetele mitte vastav isik. Põhjenduseks toodi, et paber ei tee inimesest õpetajat ja koolijuhil peaks olema õigus valida enda meeskonda sobiv õpetaja.

Ettepanek: Täpsustada antud regulatsiooni, et direktoril oleks seaduslikult suurem otsustusõigus.

3) PGS § 25. Õppekoormus ja päevakava

(2) Põhikooli õpilase suurim lubatud nädala õppekoormus õppetundides on:

5) 6. ja 7. klassis 30;

Määruse „Hariduslike erivajadustega õpilaste klassides ja rühmades õppe ja kasvatus korraldamise alused ning õpilaste klassi või rühma vastuvõtmise või üleviimise, klassist või rühmast väljaarvamise ning ühe õpilase õpetamisele keskendatud õppe rakendamise tingimused ja kord” § 3 lg 4 kohaselt toimuvad õpiabirühma tunnid vastava ainetunni ajal, milles õpilasel raskusi täheldatakse. Lisatud on, et vajadusel võib tunded läbi viia ka pärast õppetunde.

Uurimuses kirjeldati olukorda, kui 6. klassi õpilasel on nädalas 29 ainetundi. Individuaalsete vajaduste tõttu on määratud talle lisaks 3 tundi õpiabi tunde ja 2 tundi logopeeditune, mis toimuvad õppetöövälisel ajal.

Arvamused: Direktorite arvamus kohaselt peaks õpiabi olema korraldatud nii, et tugiteenust osutab tugispetsialist sama ainetunni ajal, milles õpilane abi vajab. Samas aga on mitmed direktorid väitnud, et elus on sarnaseid situatsioone palju, kui sellisel viisil õppekoormuse norme rikutakse. Samuti on välja toodud, et üldjuhul on õpiabi vajava õpilase töövõime tavapärasest madalam ja ei ole mõeldav tema töönaulat veelgi mahukamaks koormata. Lisatud on, et logopeediline abi võiks aga toimuda õppetöövälisel ajal, sest see ei ole otseselt riikliku õppekava täitmisega seotud.

Ettepanek: Täpsustada antud määrust, et puuduks kaheti mõistmine, kas sarnane õppekoormuse ületamine on seadusevastane või mitte.

4) PGS § 24. Õppeaasta

(6) Põhikoolis võib suvevaheajal korraldada täiendava õppega seotud tegevusi, arvestades, et põhiharidust omandavale õpilasele on tagatud vähemalt kümne järjestikuse nädala pikkune puhkus kõigist õppe ja eksamitega seotud tegevustest.

Kirjeldati juhtumit, kui õpilane määrati täiendavale õppetööl samal õppeaastal perioodidel 1. juuni kuni 12. juuni ning 17. august kuni 28. august.

Arvamus: Seaduses on vastuolu, sest kuigi § 24 lõike 6 järgi peab õpilasele olema tagatud vähemalt kümne järjestikuse nädala pikkune puhkus, siis § 24 lõike 7 kohaselt kestab suvine koolivaheaeg vähemalt kaheksa järjestikust nädalat.

5) PGS § 36. Koolikohustusliku õpilase õppest puudumisest teavitamine

(3) Kui vanem ei ole kooli õpilase puudumisest teavitanud ning koolil ei õnnestu puudumise põhjust välja selgitada, teavitab kool hiljemalt järgmisel õppest puudumise päeval sellest õpilase elukohajärgset valla- või linnavalitsust. Sellisel juhul on valla- või linnavalitsus kohustatud korraldama meetmete rakendamise puudumise põhjuste väljaselgitamiseks ja koolikohustuse täitmise tagamiseks.

Kirjeldatud juhtum oli seotud olukorraga, kui õpilane puudub koolist neli päeva, klassijuhatajal ei õnnestu lapsevanemaga kontakti saada ja viiendal päeval tuleb õpilane koolis kirjaliku puudumist põhjendava tõendiga. Klassijuhataja vabandab e-koolis puudumised.

Arvamused: Mitmed direktorid leidsid, et sarnane olukord on väga tavaline koolides. Kuid ka lisati, et tegemist on seaduse ülereguleerimisega, sest nii lühikese perioodi jooksul ei ole alati mõistlik kohaliku omavalitsuse poole pöörduda, eriti kui tegemist ei ole probleemse õpilasega.

Piirangud

Arvestades uurimuse tulemust, et kõik vastajad pidasid direktorite õigusalsed teadmisi oluliseks või väga oluliseks, võib piiranguks olla, et uurimuses osalesid need direktorid, kes tunnevad suuremat huvi haridusõiguse vastu. Samuti on võimalik, et kolme analüüsitava juhtumi kirjeldusega ei puutu kokku need direktorid, kes töötavad koolieelses lasteasutuses koos põhikooliga. Üheks piiranguks on ka juhtumite tuginemine töö autori isiklikele kogemustele. Uurimuses osalenud direktorid võisid tõlgendada küsimusi oma varasemate teadmiste ja kogemuste tõttu erinevalt. Lisaks on piiranguks asjaolu, et enne testi kasutamist ei kaasatud eksperti, kes oleks andnud testile endapoolse hinnangu. Eksperti kaasamine oleks taganud testile suurema valiidsuse.

Kokkuvõte

ÜLDHARIDUSKOOLIDE DIREKTORITE HARIDUSÕIGUSALASED TEADMISED VALITUD ÕIGUSALASTE JUHTUMITE KORRAL NING NENDE TEADMISTE SEOSED TAUSTAANDMETEGA

Käesoleva magistritöö eesmärgiks on kirjeldada Eesti üldhariduskoolide direktorite õiguslaseid teadmisi valitud juhtumite korral ja seda, kui paljud direktorid on enda hinnangu alusel viimase viie aasta jooksul haridusõigust käsitleva koolituse läbinud, tuua välja teadmiste seos direktorite tööstaažiga ning võrrelda testi tulemusi koolituste läbimisega.

Eesmärgi saavutamiseks viidi läbi empiiriline uurimus, milles olid püstitatud järgmised uurimisküsimused:

1. Millised on Eesti üldhariduskoolide direktorite teadmised valitud haridusõigust käsitlevate juhtumite korral?
2. Kui paljud direktorid on enda hinnangu alusel läbinud viimase viie aasta jooksul haridusõigust käsitleva koolituse?

Samuti püstitati töö raames kaks hüpoteesi:

1. Tööstaaž direktorina on seoses õiguslase teadmistega.
2. Enda hinnangul õiguslase koolituse läbinud ja mitteläbinud direktorite teadmiste testi tulemus on oluliselt erinev.

Uurimuse teostamiseks viidi 2015. aasta detsembris ja 2016. aasta jaanuaris läbi kvantitatiivne uuring. Kokku osales uuringus 102 direktorit.

Testi tulemustest selgus, et neljateistkümnest juhtumi järgselt esitatud küsimusest neljale vastasid rohkem kui 75% uurimuses osalenud direktoritest õigesti ning nelja juhtumi korral vastasid rohkem kui 50% valesti. Kõige vähem õigeid vastuseid oli juhtumite kohta, mis olid seotud õpilase puudumise järgsete toimingute, õppenõukogu koosoleku otsustusvõimelisuse, õpetajapoolse kohustusliku eksamielse konsultatsiooni ning täiendava õppetöö määramisega.

Viimase viie aasta jooksul olid haridusõigust käsitleva kursuse täienduskoolituse raames läbinud 50% vastanutest ning sarnase kursuse oli kõrghariduse omandamisel läbinud 2% vastanutest. Töö tulemusena ei leitud seost teadmiste tulemuse ja tööstaaži vahel ning samuti puudus oluline erinevus koolituse läbinute ja mitteläbinute teadmiste vahel.

Märksõnad: õiguslased teadmised, direktorid, haridusõigus

Summary

PRINCIPALS' LEGAL KNOWLEDGE OF SELECTED LEGAL CASES AND RELATIONSHIP BETWEEN LEGAL KNOWLEDGE AND BACKGROUND INFORMATION

The aim of this work is to describe principals' legal knowledge of selected legal cases, how many principals have participated in legal courses, to bring out relationship between legal knowledge and years being a principal and to compare law knowledge between those principals who had taken a law course and who had not.

To achieve mentioned purpose empirical research has been carried out considering following questions:

1. Which are principals legal knowledge of selected legal cases?
2. How many principals have participated in legal courses in their opinion?

Two hypotheses were also put up:

1. Years being a principal is related with legal knowledge.
2. Principals who have taken an in-service training law course have better legal knowledge than those who had not taken part.

To achieve above-mentioned research the quantitative examination has been taken in the December 2015 and January 2016. In the research participated 102 principals. Test results showed that four cases were correctly answered by more than 75% of principals and four cases were wrongly answered by more than 50% of participated principals. The correct answers were fewer cases which were related to student absence, quorum of the meeting of the School Council, pre-examination consultations and additional teaching determination.

50% of principals had taken an in-service training law course and 2% of principals had taken a course as part of their certification. There was no significant relationship between law knowledge and years being a school principal and also there was no statistically significant difference in law knowledge between those principals who had taken a law course and who had not.

Key words: legal knowledge, principals, school law

Tänuõnad

Minu kõige suurem tänu kuulub Piret Luigele, kes aitas ja toetas töö valmimisel rohkem, kui tema töökohustused seda ette nägid. Samuti tänan südamest Merle Taimalu edasiviiva tagasiside ning suunamise eest. Olen tänulik oma perele kannatlikkuse ja mõistmise eest ning eriliselt suur aitäh minu pojale, kelle esimene eluaasta möödus käsikäes minu magistritöö valmimisega.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrekselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Kasutatud kirjandus

2014/2015 õppeaasta numbriinfo. (s.a.). Külastatud aadressil

https://www.hm.ee/sites/default/files/uue_oppeaasta_numbriinfo_0.doc.

Advancing Virginia's Leadership Agenda Guidance Document: Standards and Indicators for School Leaders and Documentation for the Principal of Distinction (Level II)

Administration and Supervision Endorsement. (2012). Külastatud aadressil

http://www.doe.virginia.gov/teaching/career_resources/leadership/advancing_leadership.pdf.

Alus- ja üldhariduse õppeasutuste ja õppurite kohta käiv statistika tabeli kujul. (2015).

Külastatud aadressil <http://www.hm.ee/ehis/statistika.html>.

Brabrand, S.S. (2003). *Virginia Principals and the Law*. (Doctoral Dissertation,

Virginia Polytechnic Institute and State University, 2003). *Dissertation Abstracts International*.

Direktori, õppealajuhataja, õpetajate ja tugispetsialistide kvalifikatsiooninõuded. (2013).

Vabariigi Valitsuse määrus. RT I, 30.08.2013, 5. Külastatud aadressil

<https://www.riigiteataja.ee/akt/130082013005>.

Eberwein, H. J. (2008). *Raising legal literacy in public schools, a call for principal leadership: a national study of secondary school principals' knowledge of public school law*. Retrieved from <http://scholarworks.umass.edu/dissertations/AAI3325154/>.

Eesti elanike õigusteadlikkuse uuring. (2007). Justiitsministeerium. Külastatud aadressil

http://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/elfinder/article_files/eesti_elanike_oiugusteadlikkuse_uuring_2007_1.pdf.

Eesti teadlaste eetikakoodeksi kaaskiri. (2002). Külastatud aadressil

http://www.akadeemia.ee/_repository/File/ALUSDOKUD/Eetikakoodeks2002.pdf.

Eesti Vabariigi haridusseadus. (1992). Riigikogu seadus. RT 1992, 12, 192. Külastatud

aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/123032015254>.

Elementary, Middle and High School Principals. (2015). Retrieved from

<http://www.bls.gov/ooh/management/elementary-middle-and-high-school-principals.htm#tab-4>.

Enteen, A. L. (1999). *Elementary classroom teachers' knowledge of tort liability for negligence*. Külastatud aadressil

<http://digitalcommons.fiu.edu/dissertations/AAI9952375/>.

- Findlay, N. M. (2007). In-school administrators' knowledge of education law. *Education Law Journal*, 17, 177-202.
- Karistusseadustik*. (2001). Riigikogu seadus. RT I 2001, 61, 364. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/117122015010>.
- Key Data on Teachers and School Leaders in Europe*. (2013). Külastatud aadressil http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/key_data_series/151en.pdf.
- Kooli õppenõukogu pädevus ja tegutsemise kord*. (2007). Haridus- ja teadusministri määrus. RTL 2008, 2, 13. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/12900910>.
- Kooli õppenõukogu ülesanded ja töökord* (2010). Vabariigi Valitsuse määrus. RT I 2010, 60, 409. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/103092013041>.
- Lastekaitseadus*. (2014). Riigikogu seadus. RT I, 06.12.2014, 1. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/106122014001>.
- Maurer, K. (2000). *Õigusleksikon*. Tallinn: Kirjastus Interlex.
- Militello, M., Schimmel, D. & Eberwein, H. J. (2009). If They Knew, They Would Change. *NASSP Bulletin*, 93 (1), 27-52.
- Moore, S. J. (1997). An assessment of selected knowledge of school law from public educators in the state of Tennessee. Külastatud aadressil <http://digitalscholarship.tnstate.edu/dissertations/AAI9806345/>.
- Moswela, B. (2008). Knowledge of educational law: an imperative to the teacher's practice. *International Journal of Lifelong Education*, 27 (1), 93-105.
- Mäesalu, T. (2015). *Üldhariduskoolide juhtide hinnangud riiklike õigusaktide kohta ja ettepanekud õigusaktide tõhustamiseks*. Magistritöö. Tartu Ülikool.
- New York Administration/Principal Certification*. (s.a.). Külastatud aadressil <http://www.teaching-certification.com/teaching/new-york-principal-certification.html>.
- Pedagoogide kvalifikatsiooninõuded*. (2002). Vabariigi Valitsuse määrus. RTL, 2002, 96, 1486. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/12905158>.
- Peters, F. & Montgomerie, C. (1998). Educators' Knowledge of Rights. *Canadian Journal of Education*, 23 (1), 29-46.
- Principal/Administrative Certification*. (s.a.). Külastatud aadressil <http://www.teaching-certification.com/principal-certification.html>.
- Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus*. (2010). Riigikogu seadus. RT I 2010, 41, 240. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/123032015072>.

- Põhikooli riiklik õppekava.* (2011). Vabariigi Valitsuse määrus. RT I, 14.01.2011, 1.
Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/129082014020>.
- Redfield, S. (2003). The convergence of education and law: A new class of educators and lawyers. *Indiana Law Review* 36, 609-643. Külastatud aadressil <https://journals.iupui.edu/index.php/inlawrev/article/view/3597>.
- Seletuskiri haridus- ja teadusministri määruse „Direktori, õppealajuhataja, õpetajate ja tugispetsiliste kvalifikatsiooninõuded“ eelnõu juurde.* (s.a.). Külastatud aadressil https://www.hm.ee/sites/default/files/seletuskiri_0.pdf.
- Schimmel, D., & Militello, M. (2007). Legal Literacy for Teachers: A Neglected Responsibility. *Harvard Educational Review*, 77, 3.
- Stewart, D. (2005). The place of law in the leadership and management of schools. *Education and the Law*, 17(4), 127 – 136.
- Stewart, D. (1998). Legalisation of education: implications for principals' professional knowledge. *Journal of Educational Administration*, 36(2), 129 – 145.
- Tallinna Halduskohus (2008). Kohtuasja number 3-07-1124. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/kohtulahendid/detailid.html?id=108684588>.
- Tartu Ringkonnakohus (2015). Kohtuasja number 2-13-37211. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/kohtulahendid/detailid.html?id=155617653>.
- Tasemetööde ning põhikooli ja gümnaasiumi lõpueksamite ettevalmistamise ja läbiviimise ning eksamitööde koostamise, hindamise ja säilitamise tingimused ja kord ning tasemetööde, ühtsete põhikooli lõpueksamite ja riigieksamite tulemuste analüüsimise tingimused ja kord.* (2015). Haridus- ja teadusministri määrus. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/118122015012>.
- Teaduseetika.* (s.a.). Külastatud aadressil <http://www.eetika.ee/et/387895>.
- Tervisekaitseõuded kooli päevakavale ja õppekorraldusele.* (2001). Vabariigi Valitsuse määrus. RTL 2001, 43, 602. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/13351102>.
- Tie, F. H. (2014). A Study on the Legal Literacy of Urban Public School Administrators. *Education and Urban Society*, 46(2) 192-208.
- Tsiviilseadustiku üldosa seadus.* (2002). Riigikogu seadus. RT I 2002, 35, 216. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/12806823>.
- Valdaru, E. (2014). *Õpetajate õigusteadlikkus*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.

Õiguspoliitika arengusuunad aastani 2018 seletuskiri. (2011). Külastatud aadressil

http://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/elfinder/article_files/oiguspoliitika_arengusuundade_seletuskiri.pdf.

Übius, Ü., Kall, K., Loogma, K., Ümarik, M. (2014). *Rahvusvaheline vaade õpetamisele ja õppimisele. OECD rahvusvahelise õpetamise ja õppimise uuringu TALIS 2013 tulemused.*

Külastatud aadressil https://www.hm.ee/sites/default/files/talis2013_eesti_raport.pdf.

White, D. B. (2012). *An Assessment of the Level of School Knowledge of South Carolina School Principals and the Implications for Litigation and Social Justice.* (Doctoral Dissertation, University of South Carolina, 2012).

Lisad

Lisa 1. Uurimuse instrument

Üldhariduskoolide direktorite õiguslased teadmised

Magistritöö eesmärgiks on välja selgitada Eesti üldhariduskoolide direktorite õiguslased teadmised. Küsimustikule vastamine on anonüümne ja saadud tulemusi kasutatakse ainult üldistatud kujul.

Ankeedi esimeses osas palutakse teil hinnata, kui oluliseks Te peate direktorite õiguslaseid teadmisi ning milliseks hindate isiklikke õiguslaseid teadmisi. Ankeedi II osas esitatakse teile 20 hüpoteetilist juhtumit, mille järgselt palutakse teil juhtumi kohta esitatud küsimusele vastata. Ankeedi III osas on küsimused teie taustaandmete kohta.

Antud töö raames uuritakse, millised on direktorite õiguslased teadmised ilma abimaterjale kasutamata. Seega palun vastake küsimustele ilma abistavate allikateta. Väidete õiged vastused tuginevad seadustele ja väite järgselt on teil võimalik lisada kommentaar vastava regulatsiooni asjakohasuse kohta.

I osa

1) Kui oluliseks peate direktorite õiguslaseid teadmisi?

- 1 – ei pea üldse oluliseks
- 2 – vähe oluliseks
- 3 – ei oska öelda
- 4 – oluliseks
- 5 – väga oluliseks

2) Milliseks hindate enda õiguslaseid teadmisi?

- 1 – väga madalaks
- 2 – madalaks
- 3 – keskmiseks
- 4 – kõrgeks
- 5 – väga kõrgeks

II osa

Järgnevalt kirjeldatakse teile 20 õiguslaste teadmistega seotud juhtumit.

Palun vastake juhtumi kirjelduse järgselt esitatud küsimusele, ilma abimaterjale kasutamata. Soovi korral võite vastuse järgselt lisada omapoolse kommentaari, arvamuse või ettepaneku.

1) Triin ei nõustunud eesti keele tunnis kaasa tegema ja õppimise asemel istus 45 minutit oma õppekohal. Klassijuhataja teavitas lapsevanemat, et vastavalt kooli kodukorrale jättis eesti keele õpetaja Triinu 45 minutiks peale tunde, et tunni jooksul omandatud teadmised järgi õppida. Triinu ema ei anna klassijuhatajale nõusolekut, et antud mõjutusvahendit kasutada. Kas õpetajal on seaduslik õigus Triin peale tunde kooli jätta?

___ Jah ___ Ei oska öelda ___ Ei

Kui leiate, et antud regulatsioon ei ole sobiv, siis kuidas võiks olla reguleeritud või kas üldse peaks olema reguleeritud? _____

2) Vabanenud ametikoha täitmiseks (füüsikaõpetaja ametikoht) korraldatakse avalik konkurss. Ametikohale kandideerib kvalifikatsioonile vastav õpetaja, kellel puuduvad

töölevõtmist välistavad asjaolud ja noormees, kes omandab ülikoolis haridusteaduste bakalaureusekraadi. Direktor tunnistab konkursi nurjunuks ja võtab tähtajalise lepinguga tööle noore perspektiivika tudengi. Kas direktor on otsuse langetamisel lähtunud seadusest?

Jah Ei oska öelda Ei

Kui leiate, et antud regulatsioon ei ole sobiv, siis kuidas võiks olla reguleeritud või kas üldse peaks olema reguleeritud? _____

3) Kati on 18-aastane põhikooli õpilane. Vastavalt seadusele korraldab klassijuhataja III õppeveerandil Katiga arenguestluse. Vestlusele kutsutakse ka lapsevanem, kuigi Kati ei ole selleks nõusolekut andnud ja väljendab oma olukorraga mitteleppimist ka arenguestlusel. Kas Katil on seaduslik õigus keelduda lapsevanema viibimisest arenguestlusel?

Jah Ei oska öelda Ei

Kui leiate, et antud regulatsioon ei ole sobiv, siis kuidas võiks olla reguleeritud või kas üldse peaks olema reguleeritud? _____

4) 17. aastane põhikooli õpilane Jüri esitab koolile taotluse, et koolist dokumendid välja võtta. Kas koolil on seaduslik õigus Jüri soovil ta kooli õpilaste nimekirjast välja arvata?

Jah Ei oska öelda Ei

Kui leiate, et antud regulatsioon ei ole sobiv, siis kuidas võiks olla reguleeritud või kas üldse peaks olema reguleeritud? _____

5) 6. klassi õpilasel on nädalas 29 ainetundi. Individuaalsete vajaduste tõttu on määratud talle lisaks 3 tundi õpiabi tunde ja 2 tundi logopeeditunde, mis toimuvad õppetöövälisel ajal. Kas selline tegevus on seadusega kooskõlas?

Jah Ei oska öelda Ei

Kui leiate, et antud regulatsioon ei ole sobiv, siis kuidas võiks olla reguleeritud või kas üldse peaks olema reguleeritud? _____

6) Põhikooli klassis, kus õpib 20 õpilast, tekib arusaamatus inglise keele õpetajaga. Kolme õpilase vanemad nõuavad direktorilt klassi lastevanemate koosoleku toimumist. Kas direktor võib keelduda koosoleku kokkukutsumisest?

Jah Ei oska öelda Ei

Kui leiate, et antud regulatsioon ei ole sobiv, siis kuidas võiks olla reguleeritud või kas üldse peaks olema reguleeritud? _____

7) Eesmärgiga mõjutada Rainerit kooli kodukorra kohaselt käituma, rakendatakse talle ajutine õppes osalemise keeld. Vastavalt PGŠis sätestatud korrale antakse Rainerile ja tema vanemale võimalus anda arvamus Raineri käitumise ja mõjutusmeetme rakendamise kohta. Raineri ema ei nõustu antud meetme rakendamisega. Kas koolil on õigus siiski meetet rakendada?

Jah Ei oska öelda Ei

Kui leiate, et antud regulatsioon ei ole sobiv, siis kuidas võiks olla reguleeritud või kas üldse peaks olema reguleeritud? _____

8) Õpilaste ja koolitöötajate turvalisuse tagamiseks otsustatakse piirata põhikooliastmes õppivate õpilaste kooli hoonest väljaliikumist. Robert on 18-aastane 9. klassi õpilane. Kas on tõene, et koolil puudub õigus piirata Roberti territooriumilt väljaliikumist?

Jah Ei oska öelda Ei

Kui leiate, et antud regulatsioon ei ole sobiv, siis kuidas võiks olla reguleeritud või kas üldse peaks olema reguleeritud? _____

9) Klassijuhataja annab õpilasele loa ainetunnist puududa, et teise ainetunni kontrolltöö järele vastata. Kooli kodukorras ei kuulu sarnane puudumine mõjuva põhjusega puudumiste hulka. Kas klassijuhataja käitumine on õiguspärane?

Jah Ei oska öelda Ei

Kui leiate, et antud regulatsioon ei ole sobiv, siis kuidas võiks olla reguleeritud või kas üldse peaks olema reguleeritud? _____

10) Õppenõukogu koosolekul on 22 õppenõukogu liikmest kohal 11 liiget ja direktor. Kas õppenõukogu koosolek on otsustusvõimeline?

Jah Ei oska öelda Ei

Kui leiate, et antud regulatsioon ei ole sobiv, siis kuidas võiks olla reguleeritud või kas üldse peaks olema reguleeritud? _____

11) Loodusõpetuse tunnis sodib Rauno ära oma pingi. Õpetaja märkab seda, annab õpilasele puhastusvahendid ja käsib soditud koolipingi ära puhastada. Kuigi õpetaja selgitab Raunole, et koolikodukord näeb nii ette, siis Rauno ei ole nõus seda tegema. Kas õpetajal on seaduslik õigus nõuda, et Rauno oma pingi ära puhastaks?

Jah Ei oska öelda Ei

Kui leiate, et antud regulatsioon ei ole sobiv, siis kuidas võiks olla reguleeritud või kas üldse peaks olema reguleeritud? _____

12) Janele koostatakse II veerandi alguses matemaatikas ja eesti keeles individuaalne õppekava. Individuaalse õppekava koostab aineõpetaja. Jane õpitulemused ei parane ja III veerandi alguses pöördub lapsevanem kooli poole. Koolikülastuse käigus tutvub ta esmakordselt Jane individuaalse õppekavaga. Kas kool on tegutsenud IÕK koostamisel vastavalt seadusele?

Jah Ei oska öelda Ei

Kui leiate, et antud regulatsioon ei ole sobiv, siis kuidas võiks olla reguleeritud või kas üldse peaks olema reguleeritud? _____

13) Martin on olnud siiani matemaatikas rahuldavaid õpitulemusi saavutav õpilane. Kolmandal õppeveerandil ilmnevad aga Martinil õpiraskused ja sellega seotult tekib tal teema omandamisel mahajäämus. Õpetaja sõnul ei ole ainetundide jooksul mahajäämust võimalik parandada ja soovitab lapsevanemal leida eraõpetaja. Lapsevanem soovib aga suuremat tuge saada koolilt. Kas koolil on kohustus tagada Martinile täiendav pedagoogiline juhendamine väljaspool õppetunde?

Jah Ei oska öelda Ei

Kui leiate, et antud regulatsioon ei ole sobiv, siis kuidas võiks olla reguleeritud või kas üldse peaks olema reguleeritud? _____

14) Kristo määratakse õppenõukogu otsusega matemaatikas ja inimeseõpetuses täiendavale õppetöle. 1. juuni kuni 12. juuni osaleb ta aktiivselt täiendaval õppetööl, kuid inimeseõpetuse täiendava õppetöö sooritamine tal ei õnnestu. Õppenõukogu otsusega määratakse Kristole lisaks täiendav õppetöö 17. august – 28 august. Kas selline tegevus on seaduslik?

Jah Ei oska öelda Ei

Kui leiate, et antud regulatsioon ei ole sobiv, siis kuidas võiks olla reguleeritud või kas üldse peaks olema reguleeritud? _____

15) Karmen töötab firmas personalijuhina, lisatööna õpetab ta kooli põhikooliosas nädalas ühe õppetunni karjääriplaneerimist. Firma, kus Karmen töötab on ka kooli toetav organisatsioon ning organisatsiooni esindajana kuulub kooli hoolekogusse ka Karmen. Kas on tõene, et Karmenil puudub seaduslik õigus hoolekogusse kuuluda?

Jah Ei oska öelda Ei

Kui leiate, et antud regulatsioon ei ole sobiv, siis kuidas võiks olla reguleeritud või kas üldse peaks olema reguleeritud? _____

16) Mari on puudunud kaks päeva koolist, klassijuhataja helistab lapsevanemale, et puudumise põhjusest teada saada, kuid lapsevanem ei vasta kõnele. Mari puudub koolist kokku neli päeva ja viiendal päeval tuleb ta kooli koos kirjaliku puudumist põhjendava tõendiga. Klassijuhataja vabandab e-koolis puudumised. Kas kool on toiminud nii nagu seadus ette näeb?

Jah Ei oska öelda Ei

Kui leiate, et antud regulatsioon ei ole sobiv, siis kuidas võiks olla reguleeritud või kas üldse peaks olema reguleeritud? _____

17) Lapsevanem soovib leida kooli kodulehelt kooli üle haldusjärelevalvet teostava asutuse kontaktandmeid, neid andmeid sellel veebilehel aga kirjas ei ole. Kas koolil on kohustus avalikustada oma veebilehel kooli üle haldusjärelevalvet teostavate asutuste kontaktandmed?

Jah Ei oska öelda Ei

Kui leiate, et antud regulatsioon ei ole sobiv, siis kuidas võiks olla reguleeritud või kas üldse peaks olema reguleeritud? _____

18) Kristjan on tunnis tähelepanematu ja õppimise asemel segab kaasõpilaste tunnitöö tegemist. Õpetaja leiab, et Kristjanil jäid teadmised omandamata ja vastavalt kooli kodukorras sätestatud mõjutusvahendile, jätkab temaga vahetult pärast tunni lõppemist õppimist vahetunnis. Kas õpetaja käitumine on seaduslik?

Jah Ei oska öelda Ei

Kui leiate, et antud regulatsioon ei ole sobiv, siis kuidas võiks olla reguleeritud või kas üldse peaks olema reguleeritud? _____

19) Korrapidajaõpetaja satub pealt nägema juhtumit, kui õpilane Kaspar ründab oma klassikaaslast Marti. Õpetaja reageerib koheselt, läheb kakkusele vahele, saadab Mardi direktorit kutsuma ja hoiab Kasparit kuni direktori saabumiseni kinni. Kas õpetaja käitumine on seadusele vastav?

Jah Ei oska öelda Ei

Kui leiate, et antud regulatsioon ei ole sobiv, siis kuidas võiks olla reguleeritud või kas üldse peaks olema reguleeritud? _____

20) Põhikooli matemaatikaeksam toimub 5. juunil. Õpetaja määrab eksamieelse kohustusliku konsultatsiooni 3. juuniks. Kas õpetaja käitumine on seaduslik?

Jah Ei oska öelda Ei

Kui leiate, et antud regulatsioon ei ole sobiv, siis kuidas võiks olla reguleeritud või kas üldse peaks olema reguleeritud? _____

Kas kasutasite vastamiseks abimaterjale?

Jah Ei

Milliseid abimaterjale kasutasite? _____

III osa – taustaandmed

1) **Teie sugu:** Mees Naine

2) **Teie vanus:** _____

3) **Teie ametinimetus:** Direktor Direktori kohusetäitja Muu

4) **Maakond, kus te töötate**

Harju maakond

Hiiu maakond

Ida-Viru maakond

Jõgeva maakond

Järva maakond

Lääne maakond

Lääne-Viru maakond

Põlva maakond

Pärnu maakond

Rapla maakond

Saare maakond

Tartu maakond

Valga maakond

Viljandi maakond

Võru maakond

5) **Kooli asukoha elanike arv on**

kuni 1000 elanikku

1001 – 3000

3001 – 15 000

enam kui 15 000 elanikku

6) **Kool, kus te töötate on**

Erakool

Munitsipaalkool

Riigikool

7) **Kooli õpilaste arv on**

0 – 60

61 – 200

201 – 400

401 – 600

601 või rohkem

8) **Kool, kus te töötate on**

Koolieelne lasteasutus koos põhikooliga

Põhikool

Põhikool ja gümnaasium, mis tegutsevad ühe asutusena

Gümnaasium

Muu _____

9) Mitu aastat pedagoogilist staaži teil on? _____

10) Mitu aastat on teil tööstaaži direktorina? _____

11) Mitu aastat olete töötanud direktorina praeguses koolis? _____

12) Millised järgnevad väited kehtivad teie kohta? (Märkige need väited, mis kehtivad Teie kohta)

Olen viimase viie aasta jooksul läbinud haridusseadust käsitleva kursuse kõrghariduse omandamisel

Olen viimase viie aasta jooksul läbinud haridusseadust käsitleva kursuse täienduskoolituse raames

Olen viimase viie aasta jooksul olnud ise tegev haridusõiguse loomisel

Olen pidanud haridusõigusesse süvenema seoses kohtuvaidlustega

Olen varasemalt osa võtnud vastavatest (teadlikkus haridusõigusest) uuringutest

Mitte ükski antud variantidest

13) Miks koolide direktorid rikuvad seadust? (Märkige need väited, mis kehtivad Teie kohta)

Teadmatuses

Valesti tõlgendamise tõttu

Seadused piiravad direktori vabadust hästi kooli juhtida

Koolil ei ole rahalisi ressursse seaduses ette nähtud nõuete täitmiseks

Seadused on elukauged

Omakasu ajal

Nad ei riku seadust

Muu põhjus. Kirjeldage, milline: _____

14) Millistel põhjustel olete ise direktorina seadust rikkunud? (Märkige need väited, mis kehtivad Teie kohta)

Teadmatuses

Valesti tõlgendamise tõttu

Seadused piiravad direktori vabadust hästi kooli juhtida

Koolil ei ole rahalisi ressursse seaduses ette nähtud nõuete täitmiseks

Seadused on elukauged

Omakasu ajal

Ma ei ole seadust rikkunud

Muu põhjus. Kirjeldage, milline: _____

Täna vastamise eest!

Kas soovite tagasisidet enda testile?

Jah

Ei

Tagasiside saamiseks sisestage palun enda e-maili aadress. Uurimuse tulemusi kasutatakse ainult üldistatud kujul ja nimeliselt vastused avalikustamisele ei kuulu! _____

Lisa 2. Hüpeteetiliste juhtumite põhjendatud vastused

Direktorite õigusosalased teadmised

1. juhtum: Triin ei nõustunud eesti keele tunnis kaasa tegema ja õppimise asemel istus 45 minutit oma õppekohal. Klassijuhataja teavitas lapsevanemat, et vastavalt kooli kodukorrale, jättis eesti keele õpetaja Triinu 45 minutiks peale tunde, et tunni jooksul omandamata jäänud teadmised järgi õppida. Triinu ema ei anna klassijuhatajale nõusolekut, et antud mõjutusvahendit kasutada. Kas õpetajal on seaduslik õigus Triin peale tunde kooli jätta?

Vastus: Jah! Õpetajal on kohustus lapsevanemat õpilase peale tunde jätmisest teavitada, kuid lapsevanema nõusolek ei ole vajalik.

PGS

§ 58. Tugi- ja mõjutusmeetmete rakendamine õpilase suhtes

(3) Õpilase suhtes võib rakendada käesolevas seaduses sätestatud tingimustel ja korras kohaldatavaid tugimeetmeid (sealhulgas arenguestluse läbiviimine, individuaalse õppekava rakendamine, õpilase vastuvõtmine pikapäevarühma, kooli juures tegutsevasse huviringi või õpilaskodusse, tugispetsialisti teenuse osutamine, õpilase üleviimine käitumisprobleemidega või kasvatusraskustega õpilaste klassi) ning üht või mitut järgmist mõjutusmeetet:

10) pärast õppetundide lõppemist koolis viibimise kohustus koos määratud tegevusega kuni 1,5 tunni ulatuses ühe õppepäeva jooksul;

(9) Tugi- ja mõjutusmeetme rakendamise teavitamise kord sätestatakse kooli kodukorras. Vähemalt lõike 3 punktides 10 ja 11 sätestatud mõjutusmeetme rakendamise teavitatakse kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis piiratud teovõimega õpilase vanemat.

2. juhtum: Vabanenud ametikoha täitmiseks (füüsikaõpetaja ametikoht) korraldatakse avalik konkurss. Ametikohale kandideerib kvalifikatsioonile vastav õpetaja, kellel puuduvad töölevõtmist välistavad asjaolud ja noormees, kes omandab ülikoolis haridusteaduste bakalaureusekraadi. Direktor tunnistab konkursi nurjunuks ja võtab tähtajalise lepinguga tööle noore perspektiivika tudengi. Kas direktor on otsuse langetamisel lähtunud seadusest?

Vastus: Ei! Vastavalt PGS-le võib sõlmida tähtajalise töölepingu isikuga, kellel on vähemalt keskharidus, kui konkursil ei leita kvalifikatsiooninõuetele vastavat õpetajat.

PGS

§ 74. Koolitöötajad

(7) Kui õpetaja vaba ametikoha täitmiseks korraldatud konkursil ei leita kvalifikatsiooninõuetele vastavat õpetajat, võib direktor sõlmida tähtajalise töölepingu kuni üheks aastaks isikuga, kellel on vähemalt keskharidus. Sellisel juhul korraldab direktor aasta jooksul uue avaliku konkursi.

3. juhtum: Kati on 18-aastane põhikooli õpilane. Vastavalt seadusele korraldab klassijuhataja III õppeveerandil Katiga arenguestluse. Vestlusele kutsutakse ka lapsevanem, kuigi Kati ei ole selleks nõusolekut andnud ja väljendab oma olukorraga mitteleppimist ka arenguestlusel. Kas Katil on seaduslik õigus keelduda lapsevanema viibimisest arenguestlusel?

Vastus: Jah! Piiratud teovõimega (ehk alaealise) õpilase arenguestluses osalevad õpilane, klassijuhataja ja vanem. Teovõimelise (ehk täisealise) arenguestlusesse kaasatakse vajadusel õpilase vanem, kui õpilane on andnud selleks nõusoleku.

PGS

§ 37. Õpilase arengu toetamine

(4) Arenguestluses osalevad õpilane, klassijuhataja ja piiratud teovõimega õpilase puhul vanem. Kui kool ei ole saanud koolikohustusliku õpilase vanemaga kontakti, et leppida kokku arenguestluse aeg või vanem ei ole teistkordselt ilmunud arenguestlusele kokkulepitud ajal, teavitab kool sellest õpilase elukohajärgset valla- või linnavalitsust, kes korraldab vajaduse korral lapse õiguste kaitsmiseks vajalike meetmete rakendamise. Vajaduse korral kaasatakse ka teovõimelise õpilase vanem, kui õpilane on andnud selleks nõusoleku, teisi koolitõotajaid, tugispetsialiste ning õpilase elukohajärgse valla- või linnavalitsuse esindajaid.

4. juhtum: 17. aastane põhikooli õpilane Jüri esitab koolile taotluse, et koolist dokumendid välja võtta. Kas koolil on seaduslik õigus Jüri soovil ta kooli nimekirjast välja arvata?

Vastus: Ei! Jüri on piiratud teovõimega õpilane ja piiratud teovõimega õpilase korral peab koolile esitama sellekohase taotluse vanem.

PGS

§ 28. Õpilase koolist väljaarvamine

(1) Õpilane arvatakse koolist välja:

1) kui õpilane või piiratud teovõimega õpilase vanem on koolile esitanud sellekohase taotluse;

5. juhtum: 6. klassi õpilasel on nädalas 29 ainetundi. Individuaalsete vajaduste tõttu on määratud talle lisaks 3 tundi õpiabi tunde ja 2 tundi logopeeditunde, mis toimuvad õppetöövälisel ajal. Kas selline tegevus on seadusega kooskõlas?

Vastus: Ei! 6. klassi nädala õppekoormus on 30 tundi ja antud juhul on nädala õppekoormus lubatust suurem.

PGS

§ 25. Õppekoormus ja päevakava

(1) Õpilase nädala õppekoormus õppeaineti määratakse kooli õppekavaga.

(2) Põhikooli õpilase suurim lubatud nädala õppekoormus õppetundides on:

5) 6. ja 7. klassis 30;

6. juhtum: Põhikooli klassis, kus õpib 20 õpilast, tekib arusaamatus inglise keele õpetajaga. Kolme õpilase vanemad nõuavad direktorilt klassi lastevanemate koosoleku toimumist. Kas direktor võib keelduda koosoleku kokkukutsumisest?

Vastus: Jah! Direktor on kohustatud lastevanemate koosoleku kokku kutsuma vähemalt ühe viiendiku klassi õpilaste vanemate nõudmisel.

PGS

§ 56. Vanemate koosoleku kokkukutsumine

Kooli ja vanemate koostöö koordineerimiseks kutsub direktor kokku statsionaarses õppes õppivate õpilaste vanemate koosoleku arvestusega, et kõigile vanematele antakse vähemalt üks kord aastas võimalus osaleda vanemate koosolekul. Statsionaarse õppe puhul on direktor

vähemalt ühe viiendiku klassi õpilaste vanemate nõudmisel kohustatud kutsuma kokku selle klassi õpilaste vanemate koosoleku.

7. juhtum: Eesmärgiga mõjutada Rainerit kooli kodukorra kohaselt käituma, rakendatakse talle ajutine õppes osalemise keeld. Vastavalt PGSSis sätestatud korrale antakse Rainerile ja tema vanemale võimalus anda arvamused Raineri käitumise ja mõjutusmeetme rakendamise kohta. Raineri ema ei nõustu antud meetme rakendamisega. Kas koolil on õigus siiski meetet rakendada?

Vastus: Jah! Kool peab võimaldama vanemal enne meetme rakendamist anda arvamused õpilase käitumise ja mõjutusmeetme rakendamise kohta, kuid selle rakendamiseks ei ole vanema nõusolek vajalik.

PGS

§ 58. Tugi- ja mõjutusmeetmete rakendamine õpilase suhtes

(2) Enne tugi- või mõjutusmeetme määramist kuulatakse ära õpilase selgitused ja põhjendatakse õpilasele tugi- või mõjutusmeetme valikut. Õpilasel ja käesoleva paragrahvi lõike 3 punktis 12 sätestatud mõjutusmeetme rakendamisel ka vanemal võimaldatakse enne mõjutusmeetme rakendamist anda arvamused õpilase käitumise ja mõjutusmeetme rakendamise kohta.

(3) Õpilase suhtes võib rakendada käesolevas seaduses sätestatud tingimustel ja korras kohaldatavaid tugimeetmeid (sealhulgas arenguvestluse läbiviimine, individuaalse õppekava rakendamine, õpilase vastuvõtmine pikapäevarühma, kooli juures tegutsevasse huviringi või õpilaskodusse, tugispetsialisti teenuse osutamine, õpilase üleviimine käitumisprobleemidega või kasvatusraskustega õpilaste klassi) ning üht või mitut järgmist mõjutusmeetet:

12) ajutine õppes osalemise keeld koos kohustusega saavutada selle perioodi lõpul nõutavad õpitulemused.

8. juhtum: Õpilaste ja koolitöötajate turvalisuse tagamiseks otsustatakse piirata põhikooliastmes õppivate õpilaste kooli hoonest väljaliikumist. Robert on 18-aastane 9. klassi õpilane. Kas on tõene, et koolil puudub õigus piirata Roberti territooriumilt väljaliikumist?

Vastus: Jah! Koolil puudub õigus piirata teovõimelise õpilase väljaliikumist. Lubatakse statsionaarses õppes õppiva põhiharidust omandava piiratud teovõimega õpilase väljaliikumist.

PGS

§ 44. Vaimse ja füüsilise turvalisuse tagamine koolis

(7) Õpilaste ja koolitöötajate turvalisuse ning piiratud teovõimega õpilaste üle järelevalve tagamiseks võib kool kontrollida kooli hoonest või territooriumilt sisse- ja väljaliikumist ning piirata statsionaarses õppes põhiharidust omandava piiratud teovõimega õpilase kooli hoonest või territooriumilt väljaliikumist.

9. juhtum: Klassijuhataja annab õpilasele loa ainetunnist puududa, et teise ainetunni kontrollitöö järele vastata. Kooli kodukorras ei kuulu sarnane puudumine mõjuva põhjusega puudumiste hulka. Kas klassijuhataja käitumine on õiguspärane?

Vastus: Ei!

PGS

§ 35. Õppes osalemine ja koolis korraldatavast õppes puudumine

(2) Õppest puudumine on lubatud üksnes mõjuvatel põhjustel. Kool hindab, kas õppest puudumise põhjuseid saab lugeda mõjuvaks. Õppetundidest puudumise mõjuvad põhjused on järgmised:

- 1) õpilase haigestumine või temale tervishoiuteenuse osutamine;*
- 2) läbimatu koolitee või muu vääramatu jõud, sealhulgas rahvatervise seaduse § 8 lõike 2 punkti 3 alusel valdkonna eest vastutava ministri määruses sätestatud ilmastikutingimused, mille puhul on põhjendatud õppest puudumine;*
- 3) olulised perekondlikud põhjused;*
- 4) muud kooli poolt mõjuvaks loetud põhjused.*

10. juhtum: Õppenõukogu koosolekul on 22 õppenõukogu liikmest kohal 11 liiget ja direktor. Kas õppenõukogu koosolek on otsustusvõimeline?

Vastus: Ei, õppenõukogu koosolek ei ole otsustusvõimeline. Kohal peab olema vähemalt kaks kolmandikku liikmetest.

Kooli õppenõukogu ülesanded ja töökord

§ 5. Õppenõukogu koosolekute läbiviimine

Õppenõukogu koosolek kutsutakse kokku vähemalt neli korda aastas ja see on otsustusvõimeline, kui sellest võtab osa vähemalt kaks kolmandikku liikmetest, sealhulgas õppenõukogu esimees või aseesimees. Õppeaasta esimesel koosolekul valib õppenõukogu oma liikmete hulgast õppenõukogu sekretäri.

11. juhtum: Loodusõpetuse tunnis sodib Rauno ära oma pingi. Õpetaja märkab seda, annab õpilasele puhastusvahendid ja käsib soditud koolipingi ära puhastada. Kuigi õpetaja selgitab Raunole, et koolikodukord näeb nii ette, siis Rauno ei ole nõus seda tegema. Kas õpetajal on seaduslik õigus nõuda, et Rauno oma pingi ära puhastaks?

Vastus: Ei! Õpetajal puudub seaduslik õigus seda Raunolt nõuda.

Selleks puudub õiguslik alus. Lähim regulatsioon on PGS § 58 lg 3 p 9 kooli jaoks kasuliku tegevuse elluviimine, mida võib kohaldada vaid õpilase või piiratud teovõimega õpilase puhul vanema nõusolekul.

12. juhtum: Janele koostatakse II veerandi alguses matemaatikas ja eesti keeles individuaalne õppekava. Individuaalse õppekava koostab aineõpetaja. Jane õpitulemused ei parane ja III veerandi alguses pöördub lapsevanem kooli poole. Koolikülastuse käigus tutvub ta esmakordselt Jane individuaalse õppekavaga. Kas kool on tegutsenud IÕK koostamisel vastavalt seadusele?

Vastus: Ei, kool ei ole tegutsenud vastavalt seadusele. IÕK koostamisel kaasatakse piiratud teovõimega õpilase vanem.

PGS

§ 18. Individuaalne õppekava

(3) Individuaalse õppekava koostamisel kaasatakse õpilane või piiratud teovõimega õpilase puhul vanem ning vajaduse kohaselt õpetajaid ja tugispetsialiste.

13. juhtum: Martin on olnud siiani matemaatikas rahuldavaid õpitulemusi saavutav õpilane. Kolmandal õppeveerandil ilmnevad aga Martinil õpiraskused ja sellega seotult tekib tal teema omandamisel mahajäämus. Õpetaja sõnul ei ole ainetundide jooksul mahajäämust võimalik parandada ja soovib lapsevanemal leida eraõpetaja.

Lapsevanem soovib aga suuremat tuge saada koolilt. Kas koolil on kohustus tagada Martinile täiendav pedagoogiline juhendamine väljaspool õppetunde?

Vastus: Jah, koolil on kohustus tagada Martinile täiendav juhendamine väljaspool õppetunde.

PGS

§ 37. Õpilase arengu toetamine

(1) Õpetajad jälgivad õpilase arengut ja toimetulekut koolis ning vajaduse korral kohandavad õpet õpilase vajaduste kohaselt. Õpilase võimete ja annete arendamiseks tuleb koolis selgitada välja õpilase individuaalsed õpivajadused, valida sobivad õppemeetodid ning korraldada vajaduse korral diferentseeritud õpet. Kool tagab õpilasele, kellel tekib ajutine mahajäämus eeldatavate õpitulemuste saavutamisel, täiendava pedagoogilise juhendamise väljaspool õppetunde.

14. juhtum: Kristo määratakse õppenõukogu otsusega matemaatikas ja inimeseõpetuses täiendavale õppetöle. 1. juuni kuni 12. juuni osaleb ta aktiivselt täiendaval õppetööl, kuid inimeseõpetuse täiendava õppetöö sooritamine tal ei õnnestu. Õppenõukogu otsusega määratakse Kristole lisaks täiendav õppetöö 17. august – 28 august. Kas selline tegevus on seaduslik?

Vastus: Ei! Põhiharidust omandavale õpilasele peab olema tagatud vähemalt kümne järjestikuse nädala pikkune puhkus.

PGS

§ 24. Õppeaasta

(6) Põhikoolis võib suvevaheajal korraldada täiendava õppega seotud tegevusi, arvestades, et põhiharidust omandavale õpilasele on tagatud vähemalt kümne järjestikuse nädala pikkune puhkus kõigist õppe ja eksamitega seotud tegevustest.

15. juhtum: Karmen töötab firmas personalijuhina, lisatööna õpetab ta kooli põhikooliosas nädalas ühe õppetunni karjääriplaneerimist. Firma, kus Karmen töötab on ka kooli toetav organisatsioon ning organisatsiooni esindajana kuulub kooli hoolekogusse ka Karmen. Kas on tõene, et Karmenil puudub seaduslik õigus hoolekogusse kuuluda?

Vastus: Jah, Karmenil puudub see õigus. Hoolekogu koosseisu kooli toetavate organisatsioonide esindajad ei tohi kuuluda koolitöötajate hulka.

PGS

§ 73. Hoolekogu

(8) Hoolekogu koosseisu kuuluvate vanemate, vilistlaste ja kooli toetavate organisatsioonide esindajad ei tohi kuuluda koolitöötajate hulka.

16. juhtum: Mari on puudunud kaks päeva koolist, klassijuhataja helistab lapsevanemale, et puudumise põhjusest teada saada, kuid lapsevanem ei vasta kõnele. Mari puudub koolist kokku neli päeva ja viiendal päeval tuleb ta kooli koos kirjaliku puudumist põhjendava tõendiga. Klassijuhataja vabandab e-koolis puudumised. Kas kool on toiminud nii nagu seadus ette näeb?

Vastus: Ei! Kui koolil ei õnnestu puudumise põhjust välja selgitada, siis seaduse järgi peab kool hiljemalt järgmisel õppes puudumise päeval sellest õpilase elukohajärgset valla- või linnavalitsust teavitama.

PGS

§ 36. Koolikohustusliku õpilase õppes puudumisest teavitamine

(3) Kui vanem ei ole kooli õpilase puudumisest teavitanud ning koolil ei õnnestu puudumise põhjust välja selgitada, teavitab kool hiljemalt järgmisel õppes puudumise päeval sellest õpilase elukohajärgset valla- või linnavalitsust. Sellisel juhul on valla- või linnavalitsus kohustatud korraldama meetmete rakendamise puudumise põhjuste väljaselgitamiseks ja koolikohustuse täitmise tagamiseks.

17. juhtum: Lapsevanem soovib leida kooli kodulehelt kooli üle haldusjärelevalvet teostava asutuse kontaktandmeid, neid andmeid sellel veebilehel aga kirjas ei ole. Kas koolil on kohustus avalikustada oma veebilehel kooli üle haldusjärelevalvet teostavate asutuste kontaktandmed?

Vastus: Jah, koolil on see kohustus.

PGS

§ 55. Õpilase ja vanema teavitamine

(2) Kool avalikustab kooli vastuvõtu tingimused ja korra ning kooli üle haldusjärelevalvet teostavate asutuste kontaktandmed oma veebilehel.

18. juhtum: Kristjan on tunnis tähelepanematu ja õppimise asemel segab kaasõpilaste tunnitöö tegemist. Õpetaja leiab, et Kristjanil jäid teadmised omandamata ja vastavalt kooli kodukorras sätestatud mõjutusvahendile, jätkab temaga vahetult pärast tunni lõppemist õppimist vahetunnis. Kas õpetaja käitumine on seaduslik?

Vastus: Ei, õpetaja käitumine ei ole õiguspärane, sest antud mõjutusvahendit ei ole PGS-is ette nähtud.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses pole sellist mõjutusvahendit ette nähtud. Mõjutusmeede näeb ette, et võib jätta peale tunde.

19. juhtum: Korrapidajaõpetaja satub pealt nägema juhtumit, kui õpilane Kaspar ründab oma klassikaaslast Marti. Õpetaja reageerib koheselt, läheb kaklusele vahele, saadab Mardi direktorit kutsuma ja hoiab Kasparit kuni direktori saabumiseni kinni. Kas õpetaja käitumine on seadusele vastav?

Vastus: Ei, seaduse järgi võib õpetaja Kasparit kinni hoida seni, kuni Mart on löögiulatusest kaugemal.

Karistusseadustik § 28. Hädakaitse

(1) Tegu ei ole õigusvastane, kui isik tõrjub vahetut või vahetult eesseisvat õigusvastast rünnet enda või teise isiku õigushüvedele, kahjustades ründaja õigushüvesid, ületamata seejuures hädakaitse piiri.

20. juhtum: Põhikooli matemaatikaeksam toimub 5. juunil. Õpetaja määrab eksamieelse kohustusliku konsultatsiooni 3. juuniks. Kas õpetaja käitumine on seaduslik?

Vastus: Ei! Vähemalt kahel päeval enne lõpueksamit õppetunde ei toimu.

PGS

§ 24. Õppeaasta

(3) Õppeveerandites on kokku vähemalt 175 õppepäeva. Lõpuklassis on õppeveerandites kokku vähemalt 185 õppepäeva. Lõpueksami toimumise päeval ja vähemalt kahel päeval enne seda õppetunde ei toimu. Lõpueksami toimumise päev ja sellele eelnevad kaks päeva arvatakse õppepäevade hulka.

(5) Õppetund on kooli päevakavas või õpilasele koostatud individuaalses õppekavas juhendatud õppeks ettenähtud ajavahemik. Juhendatud õpe on kooli määratud viisil toimuv õpe, näiteks loeng, individuaaltund, konsultatsioon, e-õpe ja õppekäik, mis on suunatud teadmiste ja oskuste omandamisele ning toimub õppekeskkonnas, milles osalevad nii õpilane kui ka õpetaja.

Lisa 3. Teadmiste testi tulemuste võrdluste ja seoste tabelid

Vastajate testi tulemuste keskväärtuste võrdlus soo järgi

Tunnus	N	x*	SH*	p*	t-statistik
Sugu					
Mees	40	9,52	2,6	0,20	1,28
Naine	62	8,87	2,5		

x – aritmeetiline keskmine

SH – standardhälve

p – statistiline olulisus

Vastajate testi tulemuste seos kooli tegutsemise vormi ja õpilaste arvuga

Tunnus	N	x*	SH*	p*	Korrelatsiooni koefitsient
Kooli tegutsemise vorm					
Koolieelne lasteasutus	23	8,57	2,15	0,61	0,05
põhikooliga					
Põhikool	44	9,48	2,69	0,88	0,02
Põhikool ja gümnaasium	35	9,06	2,56		
Kooli õpilaste arv					
0 – 60	21	8,33	2,56	0,88	0,02
61 – 200	39	9,79	2,45		
201 – 400	10	8,40	2,12	0,88	0,02
401 – 600	12	9,42	2,78		
601 või enam	20	8,85	2,56		

x – aritmeetiline keskmine

SH – standardhälve

p – statistiline olulisus

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Egle Rumberg

(sünnikuupäev: 21.03.1990)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose
ÜLDHARIDUSKOOLOIDE DIREKTORITE HARIDUSÕIGUSALASED TEADMISED
VALITUD ÕIGUSALASTE JUHTUMITE KORRAL NING NENDE TEADMISTE
SEOSSED TAUSTAANDMETEGA,

mille juhendaja on Jüri Ginter,

- 1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
 3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 18.05.2016